Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MELHIORA VATELĒ [*MELCHIOR WATHELET*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 11. aprīlī[1]

Apvienotās lietas no C-622/16 P līdz C-624/16 P

Scuola Elementare Maria Montessori Srl
pret
Eiropas Komisiju (C-622/16 P)
un
Eiropas Komisija
pret
Scuola Elementare Maria Montessori Srl (C-623/16 P)
un
Eiropas Komisija
pret

Pietro Ferracci (C-624/16 P)

Apelācija – LESD 263. panta ceturtā daļa – Pieņemamība – Reglamentējošs akts, kas nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem – Tiešs skārums – Valsts atbalsts – Atbalsta shēma, ko Itālijas iestādes piešķirušas nekomerciāliem subjektiem, kuri veic noteiktas darbības atsevišķās jomās – Atbrīvojums no pašvaldības nekustamā īpašuma nodevas – Lēmums, ar kuru ir atzīta ar iekšējo tirgu nesaderīga atbalsta atgūšanas neiespējamība – Lēmums, ar kuru ir atzīts, ka atbrīvojumu shēma saistībā ar pašvaldības nekustamā īpašuma nodokli attiecībā uz telpām, kurās nesaimnieciskas darbības veic nekomerciāli subjekti, nav valsts atbalsts – Potenciālo konkurentu prasība atcelt tiesību aktu

I. Ievads

1. Ar savām attiecīgajām apelācijas sūdzībām lietās C-622/16 P un C-623/16 P *Scuola Elementare Maria Montessori Srl* un Eiropas Komisija lūdz atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2016. gada 15. septembra spriedumu *Scuola Elementare Maria Montessori*/Komisija (T-220/13, nav publicēts, EU:T:2016:484), ar kuru Vispārējā tiesa kā nepamatotu noraidīja *Scuola Elementare Maria Montessori* prasību atcelt Komisijas Lēmumu 2013/284/ES (2012. gada 19. decembris) par valsts atbalstu S.A. 20829 (C 26/2010, ex NN 43/2010 (ex CP 71/2006)) Itālijas īstenotā shēma attiecībā uz pašvaldības nekustamā īpašuma nodokļa atbrīvojuma piemērošanu nekustamajam īpašumam, ko noteiktiem mērķiem izmanto nekomerciāli subjekti[2] (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums"). Ar savu apelācijas sūdzību lietā C-624/16 P Komisija lūdz atcelt arī Vispārējās tiesas 2016. gada 15. septembra spriedumu *Ferracci*/Komisija (T-219/13, EU:T:2016:485), ar kuru Vispārējā tiesa kā nepamatotu noraidīja *Pietro Ferracci* prasību atcelt šo pašu lēmumu.

1 Oriģinālvaloda – franču.

2 OV 2013, L 166, 24. lpp.

2. EKL 230. pants tika grozīts ar Lisabonas līgumu. Ar to LESD 263. panta ceturtajai daļai tika pievienota trešā daļa, "ar kuru tika mīkstināti fizisko un juridisko personu celto prasību atcelt tiesību aktus pieņemamības nosacījumi" [3]. Katrā ziņā tāds bija norādītais mērķis.

3. Proti, lai gan Tiesa ir atzinusi, ka "EKL 230. panta ceturtajā daļā paredzēto fizisko un juridisko personu tiesību celt prasību grozījumu mērķis bija ļaut šīm personām celt prasību par vispārpiemērojamu aktu [..] atcelšanu *ar ne tik stingriem nosacījumiem*" [4], tā tomēr katru no nosacījumiem, kuri noteikti LESD 263. panta ceturtās daļas pēdējā teikuma daļā, ir interpretējusi ļoti ierobežojoši.

4. Tādējādi reglamentējoši akti, izņemot leģislatīvus aktus, ir definēti kā vispārpiemērojami akti [5], nosacījums par īstenošanas pasākumu neesamību ir nošķirts no nosacījuma par tiešu skārumu [6] un ir noteikts, ka valsts pasākuma, kas varētu tikt pieņemts pēc Savienības tiesību akta, "mehāniskajam raksturam" nav nozīmes, ja ir jāidentificē īstenošanas pasākums LESD 263. panta ceturtās daļas pēdējās teikuma daļas izpratnē [7].

5. Pēc 2018. gada 13. marta spriedumiem *Industrias Químicas del Vallés*/Komisija (C-244/16 P, EU:C:2018:177) un *European Union Copper Task Force*/Komisija (C-384/16 P, EU:C:2018:176), šīs apelācijas sūdzības piedāvā Tiesai pēdējo iespēju piešķirt LESD 263. panta ceturtās daļas pēdējai teikuma daļai lietderīgu piemērojamību. Proti, ja Tiesa konstatēs prasību, kuras ir šo apelācijas sūdzību pamatā, nepieņemamību, tā apstiprinās arī tā grozījuma niecīgo piemērojamību, kas ar Lisabonas līgumu izdarīts LESD 263. pantā (vai bijušajā EKL 230. pantā) [8].

II. Atbilstošās tiesību normas

6. Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 659/1999 (1999. gada 22. marts), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD 108]. panta piemērošanai [9], 14. panta 1. punktu:

"Kad nelikumīga atbalsta gadījumos tiek pieņemti negatīvi lēmumi, Komisija izlemj, ka attiecīgā dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus, lai atgūtu atbalstu no saņēmēja [..]. Komisija neprasa atbalsta atgūšanu, ja tas būtu pretrunā ar kādu Kopienas tiesību vispārēju principu."

3 Spriedums, 2013. gada 3. oktobris, *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 57. punkts).

4 Spriedums, 2013. gada 3. oktobris, *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 60. punkts); mans izcēlums.

5 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 3. oktobris, *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 60. un 61. punkts).

6 Šajā nozīmē skat. rīkojumu, 2015. gada 14. jūlijs, *Forgital Italy*/Padome (C-84/14 P, nav publicēts, EU:C:2015:517, 43. punkts).

7 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2015. gada 28. aprīlis, *T & L Sugars* un *Sidul Açúcares*/Komisija (C-456/13 P, EU:C:2015:284, 41. punkts); 2015. gada 10. decembris, *Canon Europa*/Komisija (C-552/14 P, nav publicēts, EU:C:2015:804, 47. punkts), kā arī *Kyocera Mita Europe*/Komisija (C-553/14 P, nav publicēts, EU:C:2015:805, 46. punkts).

8 Neskarot Vispārējās tiesas interpretāciju, saskaņā ar kuru, lai reglamentējošs akts būtu "saistīts" ar īstenošanas pasākumiem, tie ir jāpieņem, "īstenojot [..] parasto darbību" (spriedums, 2016. gada 14. janvāris, *Tilly-Sabco*/Komisija, T-397/13, EU:T:2016:8, 43. punkts; skat. arī spriedumu, 2016. gada 14. janvāris, *Doux*/Komisija, T-434/13, nav publicēts, EU:T:2016:7, 44. punkts). Lai gan spriedumā, kas tika pārsūdzēts, ir izmantota LESD 263. panta ceturtās daļas plaša interpretācija, to nav ne kritizējusi Komisija, ne nosodījusi Tiesa (skat. spriedumu, 2017. gada 20. septembris, *Tilly-Sabco*/Komisija, C-183/16 P, EU:C:2017:704). Tomēr "kritērijs, kas prasības, kuru fiziska vai juridiska persona ir iesniegusi par lēmumu, kas nav tai adresēts, pieņemamībai izvirza pieņemamības nosacījumus, kuri ir noteikti LESD 263. panta ceturtajā daļā, ir absolūts šķērslis tiesas procesam, kas Savienības tiesām jebkurā brīdī ir jāpārbauda pat pēc savas ierosmes" (spriedums, 2014. gada 27. februāris, *Stichting Woonpunt* u.c./Komisija, C-132/12 P, EU:C:2014:100, 45. punkts).

9 OV 1999, L 83, 1. lpp.

III. Tiesvedības priekšvēsture

7. Tiesvedības rašanās faktus, kas izriet no Vispārējās tiesas 2016. gada 15. septembra spriedumu *Scuola Elementare Maria Montessori*/Komisija (T-220/13, nav publicēts, EU:T:2016:484) un *Ferracci* /Komisija (T-219/13, EU:T:2016:485) (turpmāk tekstā – "pārsūdzētie spriedumi") 1.–20. punkta, var rezumēt šādi.

8. *Pietro Ferracci* ir īpašnieks "*Bed & Breakfast*" tipa tūristu mītnei, kura sastāv no divām istabām; *Scuola Elementare Maria Montessori* ir privāta izglītības iestāde. 2006. un 2007. gadā tie ir iesnieguši sūdzības Komisijai, apgalvojot, pirmkārt, ka grozījums, kas attiecas uz *Imposta comunale sugli immobili* (pašvaldības nekustamā īpašuma nodeva, turpmāk tekstā – "*ICI*") valstī noteiktās shēmas piemērošanas jomu, par kuru ir izlēmusi Itālijas Republika, un, otrkārt, *Testo unico delle imposte sui redditi* (Vienotais dokuments par ienākumu nodokļiem, turpmāk tekstā – "*TUIR*") 149. panta 4. punkts ir valsts atbalsts, kas nav saderīgs ar iekšējo tirgu.

9. Būtībā ar minēto *ICI* grozījumu bija paredzēts noteikt, ka atbrīvojums no šīs nodevas, kas no 1992. gada ir nekomerciāliem subjektiem, kuri savos attiecīgajos nekustamajos īpašumos veic darbību vienīgi sociālās palīdzības, labklājības, veselības aprūpes, izglītības, izmitināšanas, kultūras, atpūtas, sporta, reliģijas un kulta jomās, ir jāuzskata par piemērojamu minētajām darbībām arī "neatkarīgi no to iespējami komerciālā rakstura". *TUIR* 149. panta 4. punktā būtībā ir noteikts, ka – atšķirībā no visiem citiem subjektiem – uz garīdzniecības iestādēm, kuras atzītas par civiltiesību juridiskām personām, un uz amatieru sporta klubiem neattiecas tajā paredzētie kritēriji, lai noteiktu nekomerciāla subjekta statusa zaudēšanu.

10. Ņemot vērā grozījumus un precizējumus, kurus Itālijas iestādes sniegušas attiecībā uz *ICI*, Komisija 2010. gada 15. februāra vēstulē norādīja *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori*, ka, pamatojoties uz sākotnējo analīzi, tā uzskata, ka apstrīdētie pasākumi nešķietot valsts atbalsts un ka tādējādi neesot jāveic izmeklēšana. 2010. gada 26. aprīlī *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori* cēla divas prasības Vispārējā tiesā, kuras tika reģistrēta ar lietas numuriem T-192/10 un T-193/10, lūdzot atcelt 2010. gada 15. februāra vēstuli.

11. Komisija 2010. gada 12. oktobrī pieņēma lēmumu sākt formālu izmeklēšanas procedūru LESD 108. panta 2. punkta izpratnē par, pirmkārt, atbrīvojumu no *ICI* nekomerciāliem subjektiem noteiktiem mērķiem un, otrkārt, *TUIR* 149. panta 4. punktu. Ar diviem 2010. gada 18. novembra rīkojumiem pēc *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori* lūguma Vispārējā tiesa uzdeva izslēgt lietas T-192/10 un T-193/10 no reģistra [10].

12. Itālijas iestādes 2012. gada 15. februārī informēja Komisiju par savu ieceri pieņemt jaunu tiesību aktu par pašvaldības nekustamā īpašuma nodevu un paziņoja, ka no 2012. gada 1. janvāra atbrīvojums no *ICI* esot aizstāts ar jaunajā shēmā, kas attiecas uz *Imposta municipale unica* (vienotā pašvaldības nodeva, turpmāk tekstā – "*IMU*"), paredzēto atbrīvojumu. Šis jaunais tiesiskais regulējums tika pieņemts 2012. gada 19. novembrī.

13. Komisija 2012. gada 19. decembrī pieņēma apstrīdēto lēmumu. Tajā tā vispirms konstatēja, ka nekomerciāliem subjektiem, kuri savos nekustamajos īpašumos veic noteiktas darbības, *ICI* shēmā piešķirtais atbrīvojums esot ar iekšējo tirgu nesaderīgs valsts atbalsts un Itālijas Republika to esot sniegusi nelikumīgi, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punktu. Tālāk Komisija uzskatīja, ka, ņemot vērā šīs lietas īpatnības, Itālijas Republikai būtu pilnīgi neiespējami atgūt nelikumīgo atbalstu, tāpēc Komisija apstrīdētajā lēmumā nav uzdevusi to veikt. Visbeidzot Komisija uzskatīja, ka ne *TUIR* 149. panta 4. punkts, ne jaunajā *IMU* shēmā paredzētais atbrīvojums neesot valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

10 Vispārējās tiesas rīkojumi, 2010. gada 18. novembris, *Ferracci*/Komisija (T-192/10, nav publicēts, EU:T:2010:474) un *Scuola Elementare Maria Montessori*/Komisija (T-193/10, nav publicēts, EU:T:2010:475).

IV. Tiesvedības Vispārējā tiesā un pārsūdzētie spriedumi

14. Ar prasību pieteikumiem, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegti 2013. gada 16. aprīlī, attiecīgi *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori* cēla prasības atcelt apstrīdēto lēmumu, kurā Komisija ir konstatējusi, pirmkārt, ka Itālijas iestādēm neesot iespējams atgūt atbalstu, kas ir uzskatīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar iekšējo tirgu (apstrīdētā lēmuma pirmā daļa), un, otrkārt, ka ne *TUIR* 149. panta 4. punkts, ne jaunajā *IMU* shēmā paredzētais atbrīvojums neesot valsts atbalsts (attiecīgi apstrīdētā lēmuma otrā un trešā daļa).

15. Ar dokumentiem, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegti 2013. gada 17. jūlijā, Komisija izvirzīja iebildes par nepieņemamību, kuras ar 2014. gada 29. oktobra rīkojumu Vispārējā tiesa nolēma pievienot lietas izskatīšanai pēc būtības.

16. Pārsūdzētajos spriedumos Vispārējā tiesa atzina abas prasības par pieņemamām LESD 263. panta ceturtās daļas pēdējās teikuma daļas izpratnē, uzskatot, ka apstrīdētais lēmums ir reglamentējošs akts, kurš *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori* skar tieši un kurš nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem. Pēc būtības Vispārējā tiesa noraidīja abas prasības, secīgi noraidot četrus pamatus, kurus bija izvirzījuši attiecīgi *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori* un kuri saistīti ar Regulas Nr. 659/1999 14. panta 1. punkta pārkāpumu, LESD 107. panta 1. punkta pārkāpumu un pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi.

V. Lietas dalībnieku prasījumi un tiesvedība Tiesā

17. Ar savu apelācijas sūdzību lietā C-622/16 P *Scuola Elementare Maria Montessori* lūdz Tiesu:

– atcelt Vispārējās tiesas 2016. gada 15. septembra spriedumu *Scuola Elementare Maria Montessori* /Komisija (T-220/13, nav publicēts, EU:T:2016:484) un līdz ar to atcelt apstrīdēto lēmumu daļā, kurā Komisija ir izlēmusi neuzdot atgūt atbalstu, kas piešķirts, izmantojot atbrīvojuma no *ICI*, un ir uzskatījusi, ka pasākumi attiecībā uz atbrīvojumu no *IMU* neietilpst LESD 107. panta l. punkta piemērošanas jomā;

– katrā ziņā atcelt spriedumu daļās, kas saistītas ar šīs apelācijas sūdzības pamatiem, kurus Tiesa atzīs par pamatotiem un apmierinās, un

– piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus abās tiesvedības instancēs.

18. Komisijas, ko atbalsta Itālijas Republika, prasījumi Tiesai ir šādi:

– pilnībā noraidīt apelācijas sūdzību un

– piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus šajā tiesvedībā, kā arī pirmās instances tiesvedībā.

19. Ar savām apelācijas sūdzībām lietās C-623/16 P un C-624/16 P Komisija, ko atbalsta Itālijas Republika, lūdz Tiesu:

– atcelt pārsūdzētos spriedumus tiktāl, ciktāl tajos pirmajā instancē celtās prasības ir atzītas par pieņemamām, pamatojoties uz LESD 263. panta ceturtās daļas pēdējo teikuma daļu;

– atzīt pirmajā instancē celtās prasības par nepieņemamām, pamatojoties uz LESD 263. panta ceturtās daļas otro un pēdējo teikuma daļu, un tādējādi tās pilnībā noraidīt;

– piespriest attiecīgi *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kas Komisijai radušies gan tiesvedībā Vispārējā tiesā, gan šajā tiesvedībā.

20. *Scuola Elementare Maria Montessori* prasījumi Tiesai ir šādi:

– noraidīt apelācijas sūdzību, ko iesniegusi Komisija lietā C-623/16 P, un apstiprināt Vispārējās tiesas spriedumu, ciktāl tā ir atzinusi par pieņemamu tās celto prasību;

– piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus šajā tiesvedībā.

21. Ar Tiesas priekšsēdētāja 2017. gada 11. aprīļa rīkojumu lietas no C-622/16 P līdz C-624/16 P tika apvienotas iespējamam mutvārdu procesam un sprieduma taisīšanai. Lietas dalībnieki savus argumentus ir pauduši rakstveidā un mutvārdos 2018. gada 6. februāra tiesas sēdē.

VI. Par apelācijas sūdzībām

22. Ņemot vērā, ka Komisijas apelācijas sūdzības attiecas uz Vispārējās tiesas vērtējumu par pirmajā instancē celto prasību pieņemamību, vispirms izskatīšu šo jautājumu. Pēc tam es aplūkošu pamatus, kurus *Scuola Elementare Maria Montessori* ir izvirzījusi savas apelācijas sūdzības pamatošanai.

A. Par prasību, kuras Vispārējā tiesā ir cēluši P. Ferracci un Scuola Elementare Maria Montessori, pieņemamību

23. Lai būtu pieļaujams celt prasību atcelt tiesību aktu, pamatojoties uz LESD 263. panta ceturtās daļas pēdējo teikuma daļu, prasībai ir jābūt vērstai pret reglamentējošu aktu, kas prasītāju skar tieši un kas nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem. Savu apelācijas sūdzību pamatošanai Komisija izvirza vienu vienīgu pamatu, saskaņā ar kuru Vispārējā tiesa esot kļūdaini interpretējusi un piemērojusi katru no šiem trim nosacījumiem.

1. Par apstrīdētā lēmuma reglamentējošo raksturu

24. Apstrīdēto lēmumu veido trīs daļas. Pirmajā daļā Komisija ir konstatējusi, ka nekomerciāliem subjektiem, kuri savos nekustamajos īpašumos veic noteiktas darbības, *ICI* shēmā piešķirtais atbrīvojums esot ar iekšējo tirgu nesaderīgs valsts atbalsts un Itālijas Republika to esot sniegusi nelikumīgi, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punktu. Tomēr tā ir uzskatījusi, ka Itālijas Republikai neesot iespējams atgūt šo atbalstu. Otrajā un trešajā daļā Komisija attiecīgi ir uzskatījusi, ka *TUIR* 149. panta 4. punkts un jaunajā *IMU* shēmā paredzētais atbrīvojums neesot valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

25. Pēc Komisijas domām, pārsūdzētajos spriedumos Vispārējā tiesa esot pieļāvusi trīs kļūdas tiesību piemērošanā, kvalificējot apstrīdēto lēmumu par reglamentējošu aktu [11]. Pirmkārt, Vispārējā tiesa esot kļūdaini uzskatījusi, ka ikviens vispārpiemērojams neleģislatīvs akts noteikti ir reglamentējošs akts. Otrkārt, Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, no valsts pasākumu, uz kuriem attiecas šis lēmums, vispārpiemērojamā rakstura izsecinot apstrīdētā lēmuma reglamentējošo raksturu. Treškārt, Vispārējai tiesai katrā ziņā neesot bijis jāuzskata, ka visas trīs apstrīdētā lēmuma daļas ir vispārpiemērojamas. Proti, tā kā daļa, kas ir saistīta ar atbrīvojumu no *ICI*, attiecoties uz saskaņā ar šo atbrīvojumu piešķirtā atbalsta atgūšanu, šī daļa esot skārusi slēgtu personu loku.

11 Skat. Vispārējās tiesas spriedumus, 2016. gada 15. septembris, *Scuola Elementare Maria Montessori*/Komisija (T-220/13, nav publicēts, EU:T:2016:484, 50.–52. punkts) un *Ferracci*/Komisija (T-219/13, EU:T:2016:485, 53.–55. punkts).

a) Par reglamentējoša akta LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē pielīdzināšanu vispārpiemērojamam neleģislatīvam aktam

26. Komisijai nevar piekrist, kad tā apgalvo, ka visi vispārpiemērojami neleģislatīvi akti var arī nebūt paredzēti LESD 263. panta ceturtās daļas pēdējā teikuma daļā.

27. Proti, nav apstrīdēts, ka ar Lisabonas līgumu LESD 263. panta ceturtajai daļai ir pievienota trešā daļa, ar kuru "tika *mīkstināti* fizisko un juridisko personu celto prasību atcelt tiesību aktus pieņemamības nosacījumi" [12].

28. Tomēr Tiesa ir uzskatījusi, ka jēdzienam "reglamentējoši akti", kas ir izmantots šajā tiesību normā, ir ierobežotāka piemērojamība nekā jēdzienam "tiesību akti", kas ir izmantots LESD 263. panta ceturtās daļas pirmajā un otrajā daļā [13].

29. Pamatojoties uz šiem apsvērumiem, kuri ir atgādināti divos iepriekšējos punktos, Tiesa ir nospriedusi, ka "EKL 230. panta ceturtajā daļā paredzēto fizisko un juridisko personu tiesību celt prasību grozījumu mērķis bija ļaut šīm personām celt prasību par vispārpiemērojamu aktu, izņemot leģislatīvus aktus, atcelšanu ar ne tik stingriem nosacījumiem" [14]. Tiesa no tā ir secinājusi, ka "tādējādi Vispārējā tiesa [bija] pamatoti secinājusi, ka LESD 263. panta ceturtajā daļā paredzētais jēdziens "reglamentējoši akti" neietver leģislatīvus aktus" [15].

30. Lai pamatotu šo ierobežojošo interpretāciju, Tiesa ir pamatojusies uz Līguma projekta par Konstitūciju Eiropai III-365. panta 4. punkta sagatavošanas darbiem [16]. Tomēr šie paši darbi neļauj noteikt, ka citi vispārpiemērojami tiesību akti būtu jāizslēdz no jēdziena "reglamentējoši akti". Iespēja saglabāt ierobežotu pieeju attiecībā uz privātpersonu celtajām prasībām tajos skaidri ir ierobežota ar leģislatīviem aktiem [17]. Pretēji tam, ko vēl apgalvoja Komisija 2018. gada 6. februāra tiesas sēdē, nekas Līguma projekta par Konstitūciju Eiropai III-365. panta 4. punkta sagatavošanas darbos neļauj apgalvot, ka lēmumi valsts atbalsta jomā "pēc rakstura" veido trešo vispārpiemērojamo tiesību aktu kategoriju līdzās, pirmkārt, leģislatīviem aktiem un, otrkārt, reglamentējošiem aktiem LESD 263. panta ceturtās daļas pēdējās teikuma daļas izpratnē.

31. Jāpiebilst, ka – pretēji nošķirumam starp leģislatīviem aktiem un neleģislatīviem aktiem – atsevišķu vispārpiemērojamu neleģislatīvu aktu izslēgšana no LESD 263. panta ceturtās daļas pēdējās teikuma daļas piemērošanas jomas nevarētu balstīties uz procesuālu kritēriju [18]. Tomēr kazuistiska pieeja būtu pretrunā tiesiskās noteiktības prasībai, kurai ir jāprevalē pār prasības celšanu tiesā.

12 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 3. oktobris, *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 57. punkts); mans izcēlums.

13 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 3. oktobris, *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 58. punkts).

14 Spriedums, 2013. gada 3. oktobris, *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 60. punkts).

15 Spriedums, 2013. gada 3. oktobris, *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 61. punkts).

16 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 3. oktobris, *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 59. punkts).

17 Skat. 2003. gada 25. marta Galīgo ziņojumu par diskusiju par Tiesas darbību, Eiropas Konventa sekretariāts, (CONV 636/03, 22. punkts), un prezidija 2003. gada 12. maija pavadvēstuli Konventam (CONV 734/03, 20. lpp.).

18 Kopš Lisabonas līguma leģislatīva akta kvalifikācija ir atkarīga vienīgi no procedūras, kas ir paredzēta Līguma pantā, kurā ir atļauta tāda akta pieņemšana. Proti, "tiesību akts var tikt kvalificēts kā Savienības leģislatīvais akts tikai tad, ja tas ir pieņemts uz tāda Līgumu noteikuma pamata, kurā ir tieša atsauce vai nu uz parasto likumdošanas procedūru, vai īpašo likumdošanas procedūru" (skat. spriedumu, 2017. gada 6. septembris, Slovākija un Ungārija/Padome, C-643/15 un C-647/15, EU:C:2017:631, 62. punkts).

32. Proti, tāpat kā Tiesa ir atzinusi, ka efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips nozīmē, ka personai, pilnībā pārzinot apstākļus, ir jāspēj nolemt, vai ir lietderīgi vērsties tiesā [19], personai ir jāspēj arī noteikt, vai attiecīgais tiesību akts var tikt tieši apstrīdēts Savienības tiesā, pamatojoties uz LESD 263. panta ceturto daļu. Lai to izdarītu, to tiesību aktu kategorijām, kurus var apstrīdēt, obligāti ir jābūt skaidri un noteikti definētām un identificējamām.

33. Līdz ar to es uzskatu, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētajos spriedumos nolemjot, ka ikviens vispārpiemērojams neleģislatīvs akts noteikti ir reglamentējošs akts.

b) Par apstrīdētā lēmuma vispārpiemērojamību

34. Pārsūdzētajos spriedumos Vispārējā tiesa uzskata, ka "[apstrīdētais] lēmums ir vispārpiemērojams attiecībā uz [tā] trijām daļām" [20]. Es piekrītu šai analīzei – ar jebkādu pretēju interpretāciju tiktu apšaubīta Komisijas lēmumu par atbalsta *shēmas* saderību pastāvīgā kvalifikācija saistībā ar LESD 263. panta ceturto daļu pretnostatījumā Komisijas lēmumiem par *individuāla* atbalsta saderību.

35. Bez šaubām, nav nepareizi apgalvot, ka vispārpiemērojams tiesību akts vienmēr ir definēts kā tiesību akts, kas tiek piemērots objektīvi noteiktās situācijās un rada tiesiskas sekas attiecībā uz vispārīgi un abstrakti noteiktām personu kategorijām [21].

36. Ir taisnība, ka lēmumi, kurus Komisija pieņem, pamatojoties uz LESD 108. panta 2. punktu, it īpaši ir adresēti kādai dalībvalstij. Tomēr man jau ir bijusi iespēja norādīt, ka es piekrītu ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] piezīmei, ka lēmumam, kas ir adresēts kādai dalībvalstij, piemīt īpatnība, ka tas "var veidot valsts tiesību sistēmu un tādā veidā būt vispārpiemērojam[s]" [22].

37. Būtu jāpiebilst, ka nav nebūtiski konstatēt, ka Regulā Nr. 659/1999 "atbalsta shēmas" Eiropas Savienības Padome ir definējusi kā "vis[us] dokument[us], pamatojoties uz kuriem bez turpmākiem izpildes pasākumiem var piešķirt individuālu atbalstu uzņēmumiem, *kuri vispārīgi un teorētiski definēti attiecīgajos dokumentos*, un vis[us] dokument[us], pamatojoties uz kuriem vienam vai vairākiem uzņēmumiem uz nenoteiktu laika periodu un/vai nenoteiktā apmērā var piešķirt atbalstu, kas nav saistīts ar kādu konkrētu projektu" [23].

38. It īpaši šī "atbalsta shēmas" definīcija, kurā ir veikta atsauce uz attiecīgo uzņēmumu definēšanas vispārīgo un abstrakto raksturu, ir arī Tiesas pastāvīgās judikatūras pamatā, kurā ir noteikts, ka Komisijas lēmumi, ar kuriem tiek atļauta vai aizliegta atbalsta shēma, ir vispārpiemērojami.

39. Proti, saistībā ar lēmumiem, ar kuriem tiek atļauta atbalsta shēma, Tiesa ir nospriedusi, ka " *apstrīdētā lēmuma vispārpiemērojamais raksturs* [..] [izrietēja] no tā, ka šī lēmuma mērķis [bija] atļaut tāda nodokļu režīma īstenošanu, kas vispārīgi un abstrakti ir piemērojams noteiktai saimnieciskās darbības subjektu kategorijai" [24]. Attiecībā uz lēmumiem, ar kuriem tiek aizliegta atbalsta shēma, Tiesa

19 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 1987. gada 15. oktobris, *Heylens* u.c. (222/86, EU:C:1987:442, 15. punkts).

20 Vispārējās tiesas spriedumi, 2016. gada 15. septembris, *Ferracci*/Komisija (T-219/13, EU:T:2016:485, 54. punkts) un *Scuola Elementare Maria Montessori*/Komisija (T-220/13, nav publicēts, EU:T:2016:484, 51. punkts).

21 Skat. netieši (lai nošķirtu individuāli piemērojamu lēmumu par regulu) spriedumu, 1962. gada 14. decembris, *Confédération nationale des producteurs de fruits et légumes* u.c./Padome (16/62 un 17/62, nav publicēts, EU:C:1962:47, 2. un 3. punkts), un tieši spriedumu, 2002. gada 15. janvāris, *Libéros*/Komisija (C-171/00 P, EU:C:2002:17, 28. punkts).

22 Ģenerāladvokātes J. Kokotes secinājumi lietā *Telefónica*/Komisija (C-274/12 P, EU:C:2013:204, 25. punkts) un šajā nozīmē mani secinājumi lietā *Stichting Woonpunt* u.c./Komisija (C-132/12 P, EU:C:2013:335, 85. punkts).

23 Regulas Nr. 659/1999 1. panta d) punkts; mans izcēlums. Šī definīcija tika pārņemta 1. panta d) punktā Padomes Regulā (ES) 2015/1589 (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta piemērošanai (OV 2015, L 248, 9. lpp.).

24 Spriedums, 2008. gada 22. decembris, *British Aggregates*/Komisija (C-487/06 P, EU:C:2008:757, 31. punkts). Mans izcēlums.

pastāvīgi nolemj, ka attiecībā uz uzņēmumiem, kuri pieder pie attiecīgās nozares un, iespējams, ir attiecīgās atbalsta shēmas saņēmēji, šie lēmumi "ir *vispārēji piemērojam[i] pasākum[i*], kas tiek piemērot[i] objektīvi noteiktās situācijās un kam ir juridiskas sekas attiecībā uz vispārīgi un abstrakti noteiktu personu kategoriju" [25].

40. Šī judikatūra, kura ir attīstīta saistībā ar nosacījumu par individuālu skārumu, kas jau bija izteikts EKL 230. pantā, nav tikusi apšaubīta pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā.

41. Tādējādi tieši 2013. gada 19. decembra spriedumā *Telefónica*/Komisija (C-274/12 P, EU:C:2013:852) Tiesa Komisijas Lēmuma 2011/5/EK (2009. gada 28. oktobris) par nemateriālās vērtības norakstīšanu nodokļu vajadzībām saistībā ar kapitāla daļu iegādi ārvalstīs C 45/07 (ex NN 51/07, ex CP 9/07), ko īstenojusi Spānija [26], 1. panta 1. punktā ir saskatījusi normu, kas "ir piemērojama objektīvi noteiktām situācijām un rada tiesiskas sekas attiecībā uz vispārīgi un abstrakti noteiktām personu kategorijām" [27].

42. Tāpat atzīmēšu, ka Tiesa nav piekritusi Komisijai, kura aicināja veikt pamatojuma aizstāšanu lietā, kurā tika taisīts 2017. gada 10. oktobra rīkojums *Greenpeace Energy*/Komisija (C-640/16 P, nav publicēts, EU:C:2017:752), pamatojoties uz to, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, "jo, lai secinātu, ka apstrīdētais lēmums nebija vispārpiemērojams akts, tā ne tikai [atzina] tā "lēmuma" raksturu, bet [bija] atsaukusies arī uz faktu, ka šis lēmums attiecās uz individuālu atbalstu" [28].

43. Neveicot pieprasīto aizstāšanu un nenosodot Vispārējās tiesas argumentāciju, Tiesa netieši, bet noteikti apstiprina, ka Vispārējā tiesa pamatoti nav aprobežojusies ar faktu, ka apstrīdētais akts bija lēmums, kas adresēts dalībvalstij, lai noliegtu tam jebkādu vispārēju piemērojamību.

44. Lai pamatotu savu nostāju, Komisija atsaucās uz 2015. gada 17. septembra sprieduma *Mory* u.c./Komisija (C-33/14 P, EU:C:2015:609) 92. punktu. Šajā punktā Tiesa bija nospriedusi, ka, "tā kā strīdīgais lēmums, kurš ir adresēts Francijas Republikai, nav reglamentējošs akts atbilstoši LESD 263. panta ceturtajai daļai, jo strīdīgais lēmums nav vispārpiemērojams [..], ir jāpārbauda, vai šis lēmums apelācijas sūdzības iesniedzējas [skāra] tieši un individuāli šīs tiesību normas izpratnē".

45. Pretēji Komisijas ieteikumam šī analīze nebūtu vispārināma. Proti, attiecīgajam lēmumam bija īpašs raksturs, jo ar to Komisija sniedza atbildi uz vienu precīzu Francijas Republikas jautājumu par pienākumu atgūt individuālu valsts atbalstu, kas iepriekš atzīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar iekšējo tirgu. Turklāt, ja minētais lēmums tiktu pielīdzināts Komisijas lēmumam par valsts atbalsta tiesiskumu, tas katrā ziņā tiktu atzīts par individuāli piemērojamu lēmumu, jo tas bija "saistīts" ar Komisijas sākotnējo lēmumu, kurš attiecās uz atbalsta piešķiršanu tikai noteiktam uzņēmumam, un bija to "papildinošs" lēmums [29].

46. Visbeidzot, tā kā Komisijas lēmumi, ar kuriem atbalsta shēma tiek atzīta par saderīgu vai nesaderīgu ar kopējo tirgu, pamatojoties uz LESD 108. panta 2. punktu, tiek uzskatīti par vispārpiemērojamiem pasākumiem, šajā ziņā tie ir reglamentējoši akti LESD 263. panta ceturtās daļas pēdējās teikuma daļas izpratnē [30].

25 Spriedums, 2004. gada 29. aprīlis, Itālija/Komisija (C-298/00 P, EU:C:2004:240, 37. punkts). Mans izcēlums.

26 OV 2011, L 7, 48. lpp.

27 Spriedums, 2013. gada 19. decembris, Telefónica/Komisija (C-274/12 P, EU:C:2013:852, 48. punkts). Lēmuma 2011/5 1. panta 1. punktā ir konstatēts, ka attiecīgā shēma tika piemērota, pārkāpjot EKL 88. panta 3. punktu, un šī shēma tika atzīta par nesaderīgu ar kopējo tirgu.

28 Šī rīkojuma 22. punkts.

29 Saskaņā ar formulējumu, kuru Tiesa ir izmantojusi 2015. gada 17. septembra sprieduma *Mory* u.c./Komisija (C-33/14 P, EU:C:2015:609) 104. punktā.

30 Šajā ziņā skat. Lenaerts, K., Maselis, I., Gutman, K., *EU Procedural Law*, Oxford University Press, 2014, Nr. 7.120.

47. Būtu jāpiebilst, ka, pretēji tam, ko apgalvoja Komisija 2018. gada 6. februāra tiesas sēdē, fakts, ka apstrīdētā lēmuma pirmā daļa attiecas uz valsts atbalstu, kurš vairs nav spēkā un kura saņēmēji līdz ar to veidojot slēgtu loku, nekādi neietekmē tā vispārpiemērojamību. Proti, normas vispārīgā un abstraktā rakstura kvalifikācija ir atkarīga nevis no iespējas tās piemērošanas ietvaros identificēt noteiktu tā adresātu skaitu, bet gan no veida, kādā tos ir minējis normas autors [31]. Izšķirošā pārbaude ir saistīta ar tiesību akta *mērķi* – norma būs individuāli vai vispārēji piemērojama atkarībā no tā, vai tā tiks pieņemta, lai regulētu individuālus gadījumus vai objektīvas situācijas [32]. Lēmuma par atbalsta shēmu gadījumā – pat ja tā ir atcelta vai aizstāta Komisijas lēmuma pieņemšanas brīdī – tiesību akta mērķis patiešām ir regulēt objektīvas situācijas, kuras ir definētas abstrakti, nevis individuālus gadījumus, kas ir identificēti *a priori*.

48. Tādējādi tieši ar valsts pasākuma, uz kuru attiecas Komisijas lēmums, starpniecību var tikt noteikta un ir jānosaka tā vispārpiemērojamība. Turklāt pretēja interpretācija izraisītu būtisku nekonsekvenci LESD 263. panta ceturtās daļas dažādo daļu piemērošanā. Proti, izņemot, ja notiek atteikšanās no judikatūras par Komisijas lēmumu valsts atbalsta jomā kvalifikāciju, kas ir izstrādāta saistībā ar individuāla skāruma pārbaudi [33], Komisijas pieņemto lēmumu valsts atbalsta jomā individuāla vai vispārēja piemērojamība var mainīties – attiecībā uz vienu un to pašu prasītāju! – atkarībā no tā, vai ir jāizvērtē prasības atcelt tiesību aktu pieņemamība, pamatojoties uz LESD 263. panta ceturtās daļas otro vai trešo daļu. Proti, šajā pēdējā minētajā gadījumā Komisijas lēmums būtu individuāli piemērojams akts, lai gan saistībā ar otro daļu – kuru prasītājam vienmēr ir iespējams norādīt pakārtoti – tas pats lēmums būtu vispārpiemērojams.

49. Būtu jāpiebilst, ka šis nošķirums saistībā ar tiesību akta piemērojamību būtu vismaz paradoksāls. Lai gan LESD 263. panta ceturtās daļas trešās sadaļas mērķis bija ļaut celt prasību atcelt tiesību aktu ar ne tik stingriem nosacījumiem, jaunā tiesību norma neattiektos uz Komisijas lēmumiem valsts atbalsta jomā Tiesas atteikuma atzīt to vispārējo piemērojamību, kuru tā tomēr bija tiem piešķīrusi pirms Lisabonas līguma, dēļ.

50. Tādējādi, ņemot vērā šajos secinājumos izklāstītos iemeslus, es uzskatu, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, apstrīdētā lēmuma reglamentējošo raksturu izsecinot no valsts pasākumu, kuri ir šī lēmuma priekšmets, vispārpiemērojamības.

2. Par tiešu skārumu

51. Nosacījums par tiešu skārumu jau bija izteikts EKL 230. pantā. Tā tvērums nav mainījies kopš Lisabonas līguma stāšanās spēkā. Ar šo nosacījumu tiek "pras[īts], lai tiktu izpildīti divi vienlaicīgi izpildāmi nosacījumi, proti, lai apstrīdētais pasākums, pirmkārt, tieši ietekmētu indivīda tiesisko stāvokli un, otrkārt, nepieļautu nekādu rīcības brīvību šī pasākuma adresātiem, kuri ir atbildīgi par tā ieviešanu, kas ir pavisam automātiska un izriet tikai no Savienības tiesiskā regulējuma, nepiemērojot citus starpnoteikumus" [34].

31 Tiesa uzskata, ka "tiesību akta reglamentējošo būtību neapdraud iespēja ar lielāku vai mazāku precizitāti noteikt to tiesību subjektu skaitu *vai pat identitāti*, kuriem tas ir piemērojams attiecīgajā brīdī, ja netiek apstrīdēts, ka šī piemērošana notiek atbilstoši objektīvai tiesiskai vai faktiskai situācijai, ko nosaka attiecīgais akts saistībā ar tā mērķi" (spriedums, 1968. gada 11. jūlijs, *Zuckerfabrik Watenstedt*/Padome, 6/68, EU:C:1968:43; mans izcēlums). Skat. arī spriedumus, 1980. gada 17. jūnijs, *Calpak* un *Società Emiliana Lavorazione Frutta*/Komisija (789/79 un 790/79, nav publicēts, EU:C:1980:159, 9. punkts); 1982. gada 30. septembris, *Roquette Frères*/Padome (242/81, EU:C:1982:325, 7. punkts), kā arī 1993. gada 29. jūnijs, Gibraltārs/Padome (C-298/89, EU:C:1993:267, 17. punkts).

32 Šajā ziņā skat. Kovar, R., "L'identification des actes normatifs en droit communautaire", no: *Mélanges en hommage à Michel Waelbroeck*, 1. sēj., Brisele, Bruylant, 1999, 387.–422. lpp., it īpaši 390. lpp.

33 Papildus piemēriem, kuri minēti šo secinājumu 39. punktā, skat. spriedumu, 1988. gada 2. februāris, *Kwekerij van der Kooy* u.c./Komisija (67/85, 68/85 un 70/85, EU:C:1988:38, 15. punkts), vai arī spriedumu, 2009. gada 17. septembris, Komisija/*Koninklijke FrieslandCampina* (C-519/07 P, EU:C:2009:556, 53. punkts).

34 Spriedums, 2011. gada 13. oktobris, *Deutsche Post* un Vācija/Komisija (C-463/10 P un C-475/10 P, EU:C:2011:656, 66. punkts).

52. Otrais tieša skāruma noteikšanas kritērijs nav apstrīdēts. Kā pareizi ir konstatējusi Vispārējā tiesa, apstrīdētais lēmums pilnīgi automātiski rada savas tiesiskās sekas, pamatojoties tikai uz Savienības tiesisko regulējumu un nepiemērojot citus starpnoteikumus [35].

53. Savukārt Komisija uzskata, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini izdarījusi secinājumu par tiešu skārumu attiecībā uz *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori*, jo tie nav pierādījuši, ka apstrīdētajam lēmumam bija "konkrēta un taustāma" ietekme uz viņu situāciju. Tā uzskata, ka neesot pietiekami pierādīt, ka apstrīdētajam aktam ir "teorētiska un potenciāla" ietekme uz attiecīgā atbalsta saņēmēja konkurenta tirgu, lai šis konkurents tiktu "tieši skarts" LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē.

54. Man šķiet, ka šāda interpretācija izraisa sajukumu starp diviem nosacījumiem, kuri ir paredzēti LESD 263. panta ceturtās daļas otrajā teikuma daļā, proti, pirmkārt, tiešu skārumu un, otrkārt, individuālu skārumu.

55. Lai vispārpiemērojams akts vai lēmums, kurš nav tām adresēts, personas, kuras ceļ prasību atcelt tiesību aktu, skartu tieši, šīm personām ir jāpierāda, ka apstrīdētais akts "tās skar tām raksturīgu īpašu pazīmju dēļ vai tādu faktisko apstākļu dēļ, kas tās atšķir no visām citām personām" [36].

56. Valsts atbalsta jomā šis nosacījums tiek saprasts tādējādi, ka prasītājam ir jāpierāda, ka "atbalsts, kas ir attiecīgā lēmuma priekšmets, ir būtiski ietekmējis" tā stāvokli tirgū [37]. Tādējādi nav pietiekami, ka uzņēmums vienīgi atsaucas uz savu konkurenta statusu attiecībā pret atbalstu saņēmušo uzņēmumu, lai tas tiktu uzskatīts par individuāli skartu [38]. Tādējādi, tieši ņemot vērā šo nosacījumu, Tiesa pārbauda apstrīdētās normas "konkrēto un taustāmo" ietekmi uz prasītāja situāciju.

57. Ja man galīgi būtu jāapkopo atšķirība starp diviem nosacījumiem, kuri ir paredzēti LESD 263. panta ceturtās daļas otrajā teikuma daļā, es teiktu, ka tiešs skārums attiecas uz prasītāja *tiesisko* situāciju – apstrīdētajam pasākumam ir "tieši jārada sekas attiecībā uz privātpersonas *tiesisko situāciju*" [39] –, savukārt individuāls skārums attiecas uz prasītāja *faktisko* situāciju – pasākumam tas ir jāietekmē "tādu *faktisko apstākļu* dēļ, kas [to] atšķir no visām citām personām" [40].

58. Tomēr, pieprasot prasītājam, lai tas sniegtu pierādījumu par "konkrētu un taustāmu ietekmi" uz tā situāciju, lai pierādītu, ka apstrīdētais akts to ir skāris tieši, Komisija ievirza citā gultnē faktisko situācijas vērtējumu. Šādi rīkojoties, tā sagroza nosacījumu par tiešu skārumu. Tā LESD 263. panta ceturtās daļas trešajā sadaļā ievieš nosacījumu, kuru dibinātājs nav pārņēmis, un tas notiek ar mērķi mīkstināt prasības atcelt tiesību aktu pieņemamības nosacījumus [41]. Šādai nosacījuma par tiešu skārumu sagrozīšanai, manuprāt, nevar piekrist.

59. Komisija balsta savu argumentāciju uz 2015. gada 28. aprīļa spriedumu *T & L Sugars* un *Sidul Açúcares*/Komisija (C-456/13 P, EU:C:2015:284) un 2015. gada 17. septembra spriedumu *Confederazione Cooperative Italiane* u.c./*Anicav* u.c. (C-455/13 P, C-457/13 P un C-460/13 P, nav publicēts, EU:C:2015:616).

35 Skat. Vispārējās tiesas spriedumus, 2016. gada 15. septembris, *Ferracci*/Komisija (T-219/13, EU:T:2016:485, 48. punkts), un *Scuola Elementare Maria Montessori*/Komisija (T-220/13, nav publicēts, EU:T:2016:484, 45. punkts).

36 Spriedumi, 1963. gada 15. jūlijs, *Plaumann*/Komisija (25/62, EU:C:1963:17), un 2013. gada 3. oktobris, *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 72. punkts).

37 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2005. gada 13. decembris, Komisija/*Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum* (C-78/03 P, EU:C:2005:761, 37. punkts); 2007. gada 22. novembris, *Sniace*/Komisija (C-260/05 P, EU:C:2007:700, 54. punkts), un 2015. gada 17. septembris, *Mory* u.c./Komisija (C-33/14 P, EU:C:2015:609, 97. punkts).

38 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2008. gada 22. decembris, *British Aggregates*/Komisija, (C-487/06 P, EU:C:2008:757, 47. punkts).

39 Spriedums, 2014. gada 27. februāris, *Stichting Woonpunt* u.c./Komisija (C-132/12 P, EU:C:2014:100, 74. punkts); mans izcēlums.

40 Spriedums, 2014. gada 27. februāris, *Stichting Woonpunt* u.c./Komisija (C-132/12 P, EU:C:2014:100, 57. punkts); mans izcēlums.

41 Attiecībā uz mērķi mīkstināt prasību atcelt tiesību aktu pieņemšanas nosacījumus skat. spriedumu, 2013. gada 3. oktobris, *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 57. punkts).

60. Lietā *T & L Sugars* un *Sidul Açúcares*/Komisija (C-456/13 P, EU:C:2015:284) apelācijas sūdzības iesniedzēji bija importēta cukurniedru cukura rafinēšanas uzņēmumi. Tiesa ir nospriedusi, ka apstrīdētie tiesību akti tos nav sakārusi tieši, jo tie attiecās tikai uz Eiropas cukura *ražotājiem*. Lietā *Confederazione Cooperative Italiane* u.c./*Anicav* u.c. (C-455/13 P, C-457/13 P un C-460/13 P, nav publicēts, EU:C:2015:616) apelācijas sūdzības iesniedzēji bija augļu un dārzeņu rūpnieciskie pārstrādātāji. Tomēr apstrīdētās tiesību normas attiecās tikai uz augļiem un dārzeņiem, ko pārstrādāja *ražotāju* organizācijas. Šajos apstākļos Tiesa ir nospriedusi, ka tikai ar to vien, ka ar apstrīdētajām tiesību normām tiek radīts neizdevīgs konkurences stāvoklis, nav pietiekami, lai uzskatītu, ka to tiesiskā situācija bija ietekmēta.

61. To iemeslu dēļ, kuri ir paskaidroti šo secinājumu 54.–58. punktā, man šķiet, ka šie īpaši stingrie nosacījuma par tiešu skārumu piemērošanas gadījumi ir attiecināmi tikai uz lietu *T & L Sugars* un *Sidul Açúcares*/Komisija (C-456/13 P, EU:C:2015:284), kā arī *Confederazione Cooperative Italiane* u.c./*Anicav* u.c. (C-455/13 P, C-457/13 P un C-460/13 P, nav publicēts, EU:C:2015:616) īpašajiem apstākļiem. Proti, ja – pretēji tam, ko ir uzskatījusi Vispārējā tiesa pārsūdzētajos spriedumos, – var šķist samāksloti uzskatīt, ka apelācijas sūdzības iesniedzēji iepriekš minētajās lietās *T & L Sugars* un *Sidul Açúcares*/Komisija un *Confederazione Cooperative Italiane* u.c./*Anicav* u.c. nedarbojās tajos pašos tirgos, kuros darbojās "ražotāji", kas ir minēti apstrīdētajās tiesību normās, tomēr ir taisnība, ka apstrīdētie tiesiskie regulējumi tieši ietekmēja tikai minēto ražotāju *tiesisko situāciju*. Vienīgi uz minētajiem ražotājiem bija attiecināma apstrīdēto tiesību aktu piemērošanas joma.

62. Savukārt saistībā ar prasību, kas vērsta pret Komisijas lēmumu valsts atbalsta jomā, manuprāt, nav iemesla atzīt par spēkā neesošu Vispārējās tiesas judikatūru, kura izstrādāta, pamatojoties uz Tiesas 1985. gada 17. janvāra spriedumu *Piraiki-Patraiki* u.c./Komisija (11/82, EU:C:1985:18, 6.–10. punkts) un 1986. gada 28. janvāra spriedumu *Cofaz* u.c./Komisija (169/84, EU:C:1986:42, 30. punkts), un saskaņā ar kuru atbalsta saņēmēja konkurentu tieši ietekmē Komisijas lēmums par atļaušanu, ja atbalsts jau ir piešķirts vai ja dalībvalsts griba piešķirt šo atbalstu nerada šaubas [42].

63. Šajos apstākļos es uzskatu, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, secinot, ka pasākumi, kuri ir paredzēti apstrīdētajā lēmumā, ietekmēja *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori* tiesisko situāciju un skāra tos tieši.

3. Par īstenošanas pasākumu esamību

64. Atgādinājumam – apstrīdēto lēmumu veido trīs daļas. Pirmajā daļā Komisija ir nolēmusi, ka nekomerciāliem subjektiem, kuri savos nekustamajos īpašumos veic noteiktas darbības, *ICI* shēmā piešķirtais atbrīvojums esot ar iekšējo tirgu nesaderīgs valsts atbalsts un tas esot sniegts nelikumīgi. Tomēr Komisija nav pieprasījusi tā atgūšanu. Otrajā un trešajā daļā tā attiecīgi ir uzskatījusi, ka *TUIR* 149. panta 4. punkts un jaunajā *IMU* shēmā paredzētais atbrīvojums neesot valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

65. Komisija uzskata, ka šis lēmums ir saistīts ar īstenošanas pasākumiem LESD 263. panta ceturtās daļas pēdējās teikuma daļas izpratnē, jo prasītāji esot varējuši lūgt piemērot nodokļu režīmu, kas tiek piemērots iespējamiem konkurentiem, un celt prasību valsts tiesā pret administrācijas atteikumu, šajā gadījumā apstrīdot apstrīdētā lēmuma spēkā esamību [43].

42 Skat. it īpaši spriedumus, 1995. gada 6. jūlijs, *AITEC* u.c./Komisija (no T-447/93 līdz T-449/93, EU:T:1995:130); 1996. gada 22. oktobris, *Skibsværftsforeningen* u.c./Komisija (T-266/94, EU:T:1996:153); 1999. gada 3. jūnijs, *TF1*/Komisija (T-17/96, EU:T:1999:119, 30. punkts); 2008. gada 12. februāris, *BUPA* u.c./Komisija (T-289/03, EU:T:2008:29, 81. punkts), kā arī 2009. gada 18. novembris, *Scheucher-Fleisch* u.c./Komisija (T-375/04, EU:T:2009:445, 36. punkts). Kaut gan runa nebija par Komisijas lēmumu valsts atbalsta jomā, Tiesa tāpat ir atzinusi, ka Savienības tiesību akts var tieši ietekmēt privātpersonas tiesisko situāciju, ja "adresātu iespēja neieviest [Savienības] tiesību aktu ir tīri teorētiska, bet to griba izdarīt no tā attiecīgus secinājumus nerada nekādas šaubas" (spriedums, 1998. gada 5. maijs, *Dreyfus*/Komisija, C-386/96 P, EU:C:1998:193, 44. punkts). Skat. principa atgādinājumam arī spriedumu, 2009. gada 10. septembris, Komisija/*Ente per le Ville Vesuviane* un *Ente per le Ville Vesuviane*/Komisija (C-445/07 P un C-455/07 P, EU:C:2009:529, 46. punkts).

43 Skat. apelācijas sūdzību lietās C-623/16 P un C-624/16 P 75. punktu.

66. Atzīstu, ka šis secinājums atbilst 2013. gada 19. decembra sprieduma *Telefónica*/Komisija (C-274/12 P, EU:C:2013:852) loģikai.

67. Proti, tolaik Tiesa bija uzskatījusi, ka Komisijas lēmuma normā, kuras mērķis ir atzīt atbalsta shēmu par nesaderīgu ar kopējo tirgu, nav definētas konkrētās sekas, ko šī atzīšana radīs katram konkrētajam nodokļu maksātājam. Pēc Tiesas domām, "[šīs sekas] materializēsies tādos administratīvos aktos kā paziņojums par nodokli, kurš pats par sevi ir īstenošanas pasākums [..] LESD 263. panta ceturtās daļas pēdējās teikuma daļas izpratnē"[44]. Tādējādi Tiesa bija uzskatījusi, ka Vispārējā tiesa ir pamatoti nospriedusi, ka "pasākumi, kas tiek veikti lēmuma par nesaderību [ar kopējo tirgu] īstenošanai, *tostarp pasākums, ar kuru noraidīts lūgums par attiecīgās nodokļu priekšrocības izmantošanu* un ko prasītāja varēs apstrīdēt arī valsts tiesā, ir apstrīdētā lēmuma īstenošanas pasākumi"[45].

68. Man nešķiet, ka šāda argumentācija varētu tikt piemērota šajās apelācijās, turpmāk norādīto iemeslu dēļ.

69. Pirmkārt, atbalsts, kas tiek aplūkots apstrīdētā lēmuma pirmajā daļā, Itālijas Republikai nav jāatgūst. Tādējādi šī pirmā apstrīdētā lēmuma daļa nav saistīta ar īstenošanas pasākumu; tā ir galīga un pašpietiekama.

70. Otrkārt, pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējai lietā, kurā taisīts 2013. gada 19. decembra spriedums *Telefónica*/Komisija (C-274/12 P, EU:C:2013:852), *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori* nav tiesīgi saņemt attiecīgo atbalstu, bet ir tā saņēmēju potenciālie konkurenti[46]. Tomēr Tiesa ir lēmusi, ka, lai izvērtētu, vai reglamentējošs akts ir saistīts ar īstenošanas pasākumiem, ir jāņem vērā vienīgi tās personas situācija, kura ir atsaukusies uz tiesībām celt prasību atbilstoši LESD 263. panta ceturtās daļas pēdējai teikuma daļai[47].

71. No šī viedokļa raugoties, ir jāatzīst, ka neviens tiesību akts, kas "ir pieņemts, izpildot" apstrīdēto lēmumu, neattieksies uz *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori* situāciju. Man šķiet pilnīgi samāksloti iedomāties, ka viņi varētu lūgt piešķirt atbalstu, par kuru viņi pilnīgi skaidri zina, ka tas viņiem nevarēs tikt piešķirts, tikai ar mērķi apstrīdēt lēmumu par atteikumu tiesā.

72. Turklāt šajā ziņā es nesaskatu ietekmi, kāda varētu būt atšķirībai, kāda pastāv starp atbalsta shēmu, kas ir nelikumīga, bet kas nav jāatgūst (apstrīdētā lēmuma pirmā daļa), un atbalstu shēmu, kura ir atzīta par likumīgu, bet kuras saņēmēji katrā ziņā nav prasītāji (apstrīdētā lēmuma otrā un trešā daļa). Kā lai gan vienā, gan otrā gadījumā, kā man jau ir bijusi iespēja norādīt, neapšauba šādas teorētiskās konstrukcijas reālo efektivitāti, kuras pamatā ir tāda tiesību akta esamība, kuram nav cita mērķa kā tikai tikt apstrīdētam tiesā[48]?

73. Šajā saistībā, iespējams, nav nelietderīgi atgādināt, ka LESD 263. panta ceturtās daļas pēdējās teikuma daļas pamatojums ir rodams Tiesas apgalvojumā, ka efektīva tiesību aizsardzība tiesā privātpersonai netiek garantēta tad, kad tai nav citas izvēles kā tikai pārkāpt likumu, lai panāktu, ka valsts kompetentā iestāde pieņem īstenošanas aktu, kā rezultātā tai būtu jāaizstāv sevi tiesā, kas tādējādi varētu uzdot prejudiciālu jautājumu[49].

44 Spriedums, 2013. gada 19. decembris, *Telefónica*/Komisija (C-274/12 P, EU:C:2013:852, 35. punkts).

45 Spriedums, 2013. gada 19. decembris, *Telefónica*/Komisija (C-274/12 P, EU:C:2013:852, 36. punkts); mans izcēlums.

46 Ir taisnība, ka lietā, kurā tika taisīts šis spriedums, apelācijas sūdzības iesniedzēja nebija minēta atgūšanas rīkojumā un ka attiecībā uz laikposmu, uz kuru attiecās atgūšanas pienākums, tā bija atteikusies no strīdīgā atbalsta saņemšanas. Tādējādi faktiski tās situācija bija līdzīga *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori* situācijai.

47 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 19. decembris, *Telefónica*/Komisija (C-274/12 P, EU:C:2013:852, 30. punkts), un 2015. gada 28. aprīlis, *T & L Sugars* un *Sidul Açúcares*/Komisija (C-456/13 P, EU:C:2015:284, 32. punkts).

48 Šajā nozīmē skat. manus secinājumus lietā *Stichting Woonpunt* u.c./Komisija (C-132/12 P, EU:C:2013:335, 62. punkts).

49 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2007. gada 13. marts, *Unibet* (C-432/05, EU:C:2007:163, 64. punkts).

74. Turklāt Tiesa skaidri ir atzinusi, ka "jēdziens "reglamentējošs akts, kas [..] nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem" LESD 263. panta ceturtās daļas pēdējās teikuma daļas izpratnē ir jāinterpretē, ņemot vērā šī noteikuma mērķi, kas, kā tas izriet no tā rašanās vēstures, ir novērst to, ka privātpersonai ir jāpārkāpj tiesības, lai tā varētu iegūt piekļuvi tiesai" [50].

75. Tomēr, lai gan formāli *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori* neizdarītu pārkāpumu, lūdzot piešķirt atbalstu, kas viņiem nav paredzēts, tomēr viņi būtu spiesti rīkoties ar absolūtu pārliecību, ka piedzīvos neveiksmi, lai piekļūtu tiesai. Šāda situācija filozofiski nebūtu diametrāli pretēja situācijai, kas ir pamatojusi EKL 230. panta grozīšanu.

76. Lietas attiecībā uz Dānijas azartspēļu nodevu shēmu, kuras ir norādījusi Komisija Vispārējā tiesā un savu apelācijas sūdzību pamatošanai, nav tādas, kas varētu mainīt šo pieeju [51].

77. Šo shēmu Komisija bija uzskatījusi par saderīgu ar iekšējo tirgu LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkta izpratnē. Saistībā ar prasībām, kas vērstas pret šo Komisijas lēmumu, Tiesa ir uzskatījusi, ka šis lēmums "rada savas tiesiskās sekas attiecībā uz [apelācijas sūdzības iesniedzējām] tikai ar valsts likumdošanas pasākuma starpniecību, [ar kuru tika atlikta strīdīgās shēmas stāšanās spēkā, līdz Komisija būs pieņēmusi galīgo lēmumu], kā arī ar paziņojumu par nodokļu uzlikšanu starpniecību, kas tiks pieņemti, pamatojoties uz šo pasākumu, ar kuriem tiks īstenotas specifiskās sekas, kuras attiecībā uz katru no nodokļu maksātājiem, tostarp [apelācijas sūdzības iesniedzējiem], ietver minētajā lēmumā norādītais atzinums par saderību" [52].

78. Pārsūdzētajos spriedumos Vispārējā tiesa ir uzskatījusi, ka situācijas nebija salīdzināmas, jo Komisijas lēmuma, kas tiek aplūkots lietās saistībā ar Dānijas azartspēļu nodevu shēmu, rezolutīvajā daļā bija paredzēta paziņotā pasākuma īstenošanas noteikumu pieņemšana, it īpaši *pēc* šī lēmuma pieņemšanas [53].

79. Neatkarīgi no šī vērtējuma piemērotības pastāv būtiska atšķirība starp Dānijas azartspēļu nodevu shēmu un Itālijas tiesību normām, kuras tiek aplūkotas šajās apelācijas sūdzībās. Proti, ar Dānijas shēmu nekādā ziņā netika ieviests atbrīvojums no nodokļa par labu atsevišķiem pakalpojumu sniedzējiem. Gluži pretēji – valsts likumā par azartspēļu nodevām bija paredzēts dažādu piemērojamo nodokļu likmju kopums, ietverot tādas, kuras ir augstākas un kuras ir piemērojamas uzņēmumiem, kas apstrīdēja Komisijas lēmumu [54].

80. Tādēļ šāda veida situācijā paziņojumus par nodokli, kuri tiks pieņemti, pamatojoties uz valsts likumu, nebija kļūdaini uzskatīt par īstenošanas pasākumiem, kas "ir saistīti" ar Komisijas lēmumu. Šajos paziņojumos materializēsies Komisijas lēmuma sekas, un tie bez grūtībām un bez viltus varēs tikt apstrīdēti valsts tiesā.

81. Visu šo iemeslu dēļ uzskatu, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, secinot, ka apstrīdētais lēmums nebija saistīts ar īstenošanas pasākumiem attiecībā uz *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori*.

50 Spriedums, 2013. gada 19. decembris, *Telefónic*a/Komisija (C-274/12 P, EU:C:2013:852, 27. punkts).

51 Runa ir par Vispārējās tiesas 2014. gada 26. septembra spriedumiem *Dansk Automat Brancheforening*/Komisija (T-601/11, EU:T:2014:839) un *Royal Scandinavian Casino Århus*/Komisija (T-615/11, nav publicēts, EU:T:2014:838), kurus ir apstiprinājusi Tiesa ar 2016. gada 21. aprīļa rīkojumiem *Dansk Automat Brancheforening*/Komisija (C-563/14 P, nav publicēts, EU:C:2016:303) un *Royal Scandinavian Casino Århus* /Komisija (C-541/14 P, nav publicēts, EU:C:2016:302).

52 Rīkojumi, 2016. gada 21. aprīlis, *Royal Scandinavian Casino Århus*/Komisija (C-541/14 P, nav publicēts, EU:C:2016:302, 46. punkts), un *Dansk Automat Brancheforening*/Komisija (C-563/14 P, nav publicēts, EU:C:2016:303, 58. punkts).

53 Skat. Vispārējās tiesas spriedumus, 2016. gada 15. septembris, *Ferracci*/Komisija (T-219/13, EU:T:2016:485, 69. punkts), un *Scuola Elementare Maria Montessori*/Komisija (T-220/13, nav publicēts, EU:T:2016:484, 66. punkts).

54 Skat. rīkojumus, 2016. gada 21. aprīlis, *Royal Scandinavian Casino Århus*/Komisija (C-541/14 P, nav publicēts, EU:C:2016:302, 45. punkts), un *Dansk Automat Brancheforening*/Komisija (C-563/14 P, nav publicēts, EU:C:2016:303, 57. punkts).

4. Secinājumi par prasību, kuras Vispārējā tiesā ir cēluši P. Ferracci *un* Scuola Elementare Maria Montessori, *pieņemamību*

82. Ņemot vērā iepriekš minēto, uzskatu, ka apstrīdētais lēmums patiešām ir reglamentējošs akts, kas nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem attiecībā uz *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori* un kas tos skar tieši.

83. Līdz ar to, tā kā vienīgais pamats, ko savu apelācijas sūdzību pamatošanai ir izvirzījusi Komisija, man šķiet nepamatots, uzskatu, ka Komisijas apelācijas sūdzības ir jānoraida.

84. Tā kā prasību, kuras ir cēluši *P. Ferracci* un *Scuola Elementare Maria Montessori*, pieņemamība būtu jāapstiprina, ir jāizvērtē *Scuola Elementare Maria Montessori* iesniegtā apelācijas sūdzība, kas attiecas uz prasības būtību.

B. Par Scuola Elementare Maria Montessori Vispārējā tiesā celtās prasības būtību

85. Savas apelācijas sūdzības par 2016. gada 15. septembra spriedumu *Scuola Elementare Maria Montessori*/Komisija (T-220/13, nav publicēts, EU:T:2016:484, turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums") pamatošanai *Scuola Elementare Maria Montessori* izvirza divus pamatus. Pirmais pamats attiecas uz Vispārējās tiesas vērtējumu saistībā ar rīkojuma par atbalstu, kas tiek uzskatīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar iekšējo tirgu, neesamību (apstrīdētā lēmuma pirmā daļa). Otrais pamats attiecas uz pārsūdzētā sprieduma daļu, kurā Vispārējā tiesa ir nospriedusi, ka atbrīvojums no *IMU* nav valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē (apstrīdētā lēmuma trešā daļa).

1. Par pirmo pamatu, kas ir saistīts ar rīkojuma par atgūšanu neesamību

a) Lietas dalībnieku argumenti

86. Pirmais pamats ir sadalāms četrās daļās.

87. Pirmkārt, *Scuola Elementare Maria Montessori* norāda, ka Vispārējā tiesa, ļaujot Komisijai konstatēt pilnīgu neiespējamību veikt nelikumīgā atbalsta atgūšanu formālās izmeklēšanas procedūras stadijā, esot pārkāpusi LESD 108. pantu, Regulas Nr. 659/1999 14. panta 1. punktu un LESD 4. panta 3. punktu. Pilnīga neiespējamība atgūt nelikumīgu atbalstu neesot vispārējs tiesību princips Regulas Nr. 659/1999 14. panta 1. punkta izpratnē.

88. Otrkārt, *Scuola Elementare Maria Montessori* apstrīd jēdziena "pilnīga neiespējamība" interpretāciju, kuru pārsūdzētajā spriedumā ir izmantojusi Vispārējā tiesa. Tā esot pamatojusies vienīgi uz Itālijas kadastra un nodokļu datubāzēm, kas neesot ļāvušas retrospektīvi izgūt tāda veida datus, kuri nepieciešami atgūšanai. Šie elementi ietilpstot iekšējā tiesību sistēmā un tādējādi nevarot pamatot atbalsta atgūšanas pilnīgu neiespējamību.

89. Treškārt, pārsūdzētais spriedums esot balstīts uz kļūdainu jēdziena "pilnīga neiespējamība" interpretāciju, jo Vispārējā tiesa ir noraidījusi *Scuola Elementare Maria Montessori* apgalvojumus par to, ka pastāv alternatīvi risinājumi, kas būtu ļāvuši Itālijas Republikai atgūt attiecīgo atbalstu neatkarīgi no kadastra un nodokļu datubāzu struktūras. Pieprasot *Scuola Elementare Maria Montessori* pierādīt iespējamību atgūt atbalstu, Vispārējā tiesa arī esot apvērsusi pierādīšanas pienākumu.

90. Ceturtkārt, *Scuola Elementare Maria Montessori* pārmet Vispārējai tiesai pierādījumu sagrozīšanu, tai nospriežot, ka bija neiespējami no kadastra un nodokļu datubāzēm izsecināt nepieciešamo informāciju konkrētā atbalsta atgūšanai.

91. Komisija iebilst, pirmkārt, ka rīkojuma par nelikumīga atbalsta atgūšanu neesamība apstrīdētajā lēmumā atbilst Regulas Nr. 659/1999 14. panta 1. punktam, kurā Komisijai ir aizliegts uzdot atgūšanu, ja tā ir pretrunā vispārējam tiesību principam. Tomēr atbilstoši vispārējam tiesību principam, saskaņā ar kuru nevienam nevar tikt uzlikts pienākums izpildīt neiespējamo, Komisija nevarot noteikt pienākumu, kura izpilde jau no sākuma objektīvi un pilnībā būtu neiespējama.

92. Otrkārt, Komisija norāda, ka *Scuola Elementare Maria Montessori* jauc jēdzienus "nepārvarama vara" un "pilnīga neiespējamība". Otrais jēdziens esot plašāks nekā pirmais jēdziens un ietverot situācijas, kurās nav nekā neparedzama vai neparasta, piemēram, saņēmēja uzņēmuma likvidāciju.

93. Treškārt, argumentācija par alternatīvu metožu esamību, lai atgūtu attiecīgo atbalstu, balstoties uz kļūdainu apgalvojumu, ka *Scuola Elementare Maria Montessori* ir pierādījusi, ka šādas metodes pastāv. Vispārējā tiesa esot noraidījusi argumentus, kuri ir saistīti ar šādas pastāvēšanas pierādījumu. Ņemot vērā, ka *Scuola Elementare Maria Montessori* apstrīd šo noraidījumu, tā apšaubot faktu vērtējumus, kuri nevar tikt pārsūdzēti.

94. Ceturtkārt, arguments, kurš ir saistīts ar pierādījumu sagrozīšanu, esot nepieņemams, jo *Scuola Elementare Maria Montessori* esot vienīgi lūgusi Tiesu atšķirīgi no Vispārējās tiesas izvērtēt pierādījumus.

b) Vērtējums

95. Patiesībā pirmā pamata pirmās divas daļas, kuras ir izklāstījusi *Scuola Elementare Maria Montessori*, liek atbildēt uz trīs jautājumiem, kuri ir loģiski saistīti:

– Vispirms, vai Komisija *a priori* var atteikties uzdot atbalsta, ko tā uzskata par nelikumīgu un nesaderīgu ar iekšējo tirgu, atgūšanu?

– Turpinot, ja atbilde uz šo pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai šajā gadījumā ir iespējams identificēt kādu no iemesliem, kas var pamatot atgūšanas rīkojuma neesamību?

– Visbeidzot, ja atbilde uz šo otro jautājumu ir apstiprinoša, vai Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, piemērojot šādi noteiktu iemeslu?

1) Par Komisijas iespēju neizdot rīkojumu atgūt nelikumīgu atbalstu

96. Attiecībā uz pirmo jautājumu es uzskatu, ka Komisija jau atbalsta shēmas formālās izmeklēšanas procedūras stadijas sākumā var pieņemt lēmumu neizdot rīkojumu par atbalsta, kas tiek uzskatīts par nelikumīgu, atgūšanu.

97. Atgādinājusi, ka nelikumīga valsts atbalsta atcelšana, to atgūstot, ir tā nelikumības konstatēšanas loģiskas sekas [55], pārsūdzētā sprieduma 75. punktā Vispārējā tiesa paskaidro, ka "Līguma noteikumu valsts atbalsta jomā mērķis ir efektīvas konkurences atjaunošana tādā veidā, ka *principā* ar Komisijas lēmumiem attiecīgajai dalībvalstij tiek uzlikts pienākums efektīvi un nekavējoties atgūt attiecīgo atbalstu" [56].

98. Es šeit nesaskatu nevienu kļūdu tiesību piemērošanā. Man šķiet pareizi rīkojumā atgūt nelikumīgu atbalstu saskatīt principu, kuram pēc definīcijas var būt izņēmumi.

55 Šim Vispārējās tiesas apgalvojumam ir pamatojums Tiesas judikatūrā. Šajā nozīmē skat. it īpaši spriedumus, 1990. gada 21. marts, Beļģija/Komisija (C-142/87, EU:C:1990:125, 66. punkts), un 2016. gada 21. decembris, Komisija/*Aer Lingus* un *Ryanair Designated Activity* (C-164/15 P un C-165/15 P, EU:C:2016:990, 116. punkts).

56 Mans izcēlums.

99. Tiesas judikatūra par valsts tiesu lomu valsts atbalsta kontroles sistēmas īstenošanā apstiprina šo analīzi. Proti, vienlaikus apgalvojot, ka "nelikumīgi piešķirta valsts atbalsta atgūšanas pamatmērķis ir novērst konkurences izkropļojumu, kas ir izraisīts ar šāda atbalsta radīto konkurences priekšrocību"[57], Tiesai jau ir bijusi iespēja precizēt, ka "*atbalsta atmaksu varētu būt nepiemēroti piespriest, tikai* ja rastos ārkārtas apstākļi"[58]. Šādi rīkojoties, Tiesa jau ir atzinusi iespēju, protams, izņēmuma kārtā, atkāpties no principa, ka ir jāuzdod atgūt nelikumīgu atbalstu.

100. Jāpiebilst, ka šī ideja skaidri ir pārņemta Regulas Nr. 659/1999 14. panta 1. punktā, kurā ir paredzēts, ka "Komisija nepieprasa atbalsta atgūšanu, ja tas būtu pretrunā ar kādu Kopienu tiesību vispārējo principu".

101. Tādējādi, pārņemot Tiesas formulējumu, "Komisijai vienmēr ir jāuzdod atgūt atbalstu, ko tā ir atzinusi par nesaderīgu ar iekšējo tirgu, *izņemot gadījumu, ja šāda atgūšana ir pretrunā kādam no Savienības tiesību vispārējiem principiem*"[59].

102. Pat ja tā iestājas tikai izņēmuma kārtā, iespēja neuzdot nelikumīga atbalsta atgūšanu formālās izmeklēšanas procedūras stadijā, manuprāt, nerada šaubas.

103. Līdz ar to ir jāizskata otrais jautājums, kas ir uzdots ar *Scuola Elementare Maria Montessori* pirmo pamatu, un ir jānoskaidro vispārējais tiesību princips, kas varētu pamatot atgūšanas rīkojuma neesamību apstrīdētajā lēmumā.

2) Par Savienības tiesību vispārējo principu, kas šajā lietā pamatotu rīkojuma atgūt atbalstu, kas atzīts par nelikumīgu, neesamību

104. Ja atsaucas uz pārsūdzēto spriedumu, Vispārējā tiesa ir uzskatījusi, ka, "jau formālās izmeklēšanas procedūras stadijas sākumā un pirms rīkojuma par atgūšanu pieņemšanas konstatējot *pilnīgu neiespējamību* Itālijas Republikai atgūt atbalstu, kas apstrīdētajā lēmumā tiek uzskatīts par nelikumīgu, Komisija [nebija] pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā"[60].

105. Pēc Komisijas domām, argumenti, kurus Itālijas Republika ir izklāstījusi, lai nonāktu pie šī secinājuma, iekļaujoties principa "*impossibilium nulla obligatio est*" kontekstā, kurš var tikt tulkots kā frāze "nevienam nevar uzlikt pienākumu izpildīt neiespējamo"[61]. Komisija tajā saskata Savienības tiesību vispārējā principa izpausmi.

106. Vispirms konstatēšu, ka, lai gan daži no maniem priekšgājējiem šo frāzi ir varējuši kvalificēt kā "maksimu"[62] vai vienkārši kā "sakāmvārdu"[63], pati Tiesa nesen to ir kvalificējusi kā principu[64]. Turklāt vēl nesenāk Tiesa to ir izmantojusi, lai pamatotu Savienības tiesību normas interpretāciju[65].

57 Spriedums, 2011. gada 8. decembris, *Residex Capital IV* (C-275/10, EU:C:2011:814, 34. punkts). Skat. arī nesenāko spriedumu, 2015. gada 1. oktobris, *Electrabel* un *Dunamenti Erőmű*/Komisija (C-357/14 P, EU:C:2015:642, 111. punkts).

58 Spriedums, 2011. gada 8. decembris, *Residex Capital IV* (C-275/10, EU:C:2011:814, 35. punkts); mans izcēlums.

59 Spriedums, 2011. gada 28. jūlijs, *Mediaset*/Komisija (C-403/10 P, nav publicēts, EU:C:2011:533, 124. punkts); mans izcēlums.

60 Spriedums, 2016. gada 15. septembris, *Scuola Elementare Maria Montessori*/Komisija (T-220/13, nav publicēts, EU:T:2016:484, 87. punkts); mans izcēlums.

61 Skat. Komisijas atbildes raksta uz apelāciju 12. punktu (C-622/16 P). Šis princips, kas jau ir pazīstams romiešu tiesībās (*Digeste*, 50., 17. un 185. lpp., *Celsus libro octavo digestorum*), ir zināms arī kā izteiciens "nemo potest ad impossibile obligari".

62 Skat. ģenerāladvokātes V. Trstenjakas [*V. Trstenjak*] secinājumus lietā *Budějovický Budvar* (C-482/09, EU:C:2011:46, 44. zemsvītras piezīme).

63 Skat., norādot uz Vācijas izvirzīto argumentu, ģenerāladvokāta L. A. Hēlhuda [*L. A. Geelhoed*] secinājumus apvienotajās lietās Komisija/Vācija (C-20/01 un C-28/01, EU:C:2002:717, 30. punkts).

64 Skat. spriedumu, 2016. gada 3. marts, *Daimler* (C-179/15, EU:C:2016:134, 42. punkts).

65 Skat. spriedumu, 2017. gada 20. decembris, *Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation* (C-664/15, EU:C:2017:987, 96. punkts).

107. Turpinot jāatzīmē, ka, ja Savienības tiesību vispārējie principi var tikt definēti kā nerakstīti primāro tiesību pamatnoteikumi, kas ir raksturīgi Savienības tiesību sistēmai[66], man šķiet, ka principam "impossibilium nulla obligatio est" var tikt piešķirta šī kvalifikācija, ja tas tiek piemērots valsts atbalsta jomā.

108. Šī atzīšana būtu saderīga ar faktu, ka Komisijas lēmuma par tāda valsts atbalsta atgūšanu, kas atzīts par nelikumīgu, *spēkā esamība* ir pakļauta iespējai atgūt attiecīgo atbalstu. Proti, pēc Tiesas domām, "pilnīga neiespējamība [atgūt nelikumīgo atbalstu] nevar padarīt par spēkā neesošu apstrīdēto lēmumu, ja tā parādās tikai izpildes stadijā [..]. Savukārt *Komisija ar tādu lēmumu kā apstrīdētais lēmums, kurš tad var tikt atcelts, nevar noteikt pienākumu, kura izpilde jau no sākuma objektīvi un pilnībā būtu neiespējama*"[67].

109. Šī vispārējā principa atzīšana arī būtu saderīga ar Tiesas judikatūru, kurā noteikts, ka tad, ja dalībvalsts, "īstenojot Komisijas lēmumu valsts atbalsta jomā, [..] *uzzina par sekām, ko Komisija nav paredzējusi*, tai Komisijas novērtējumam jāsniedz informācija par šīm problēmām, ierosinot attiecīgajā lēmumā izdarīt pienācīgus grozījumus"[68]. Šis dalībvalsts pienākums noteikti liecina par to, ka tad, ja Komisija būtu uzzinājusi par sava lēmuma sekām – piemēram, neiespējamību atgūt nelikumīgo atbalstu – tā būtu varējusi un tai būtu bijušas tās jāņem vērā lēmuma stadijā. Pretējā gadījumā nepastāvētu nekāds iemesls noteikt pienākumu dalībvalstij, lai tā paziņotu par tām Komisijai, lai tā vajadzības gadījumā varētu grozīt savu lēmumu.

110. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, princips "impossibilium nulla obligatio est", ar ko tiek saprasta atgūšanas pilnīga neiespējamība, atbilst nerakstītam pamatnoteikumam, kas ir raksturīgs Savienības tiesībām valsts atbalsta jomā. Tādēļ, manuprāt, tas var tikt kvalificēts kā Savienības tiesību vispārējs princips Regulas Nr. 659/1999 14. panta 1. punkta izpratnē.

3) Par Vispārējās tiesas veikto principa "impossibilium nulla obligatio est" piemērošanu

111. Tā kā princips "impossibilium nulla obligatio est" var tikt uzskatīts par Savienības tiesību vispārējo principu Regulas Nr. 659/1999 14. panta 1. punkta izpratnē, ir jāpārbauda, vai Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatīdama, ka pati Komisija nav pieļāvusi šāda veida kļūdu, uzskatot, ka kadastra un nodokļu datubāzes neļāva identificēt attiecīgā atbalsta saņēmējus un ka līdz ar to bija neiespējami panākt nelikumīgā atbalsta atgūšanu[69].

112. Pirmā pamata, kas izvirzīts apelācijas sūdzības pamatošanai, otrajā daļā *Scuola Elementare Maria Montessori* apstrīd šo Vispārējās tiesas secinājumu, – Itālijas valdības izvirzītie elementi ietilpstot iekšējā tiesību sistēmā un tādējādi nevarot pamatot atbalsta atgūšanas pilnīgu neiespējamību.

113. Jēdzienu "pilnīga neiespējamība" Tiesa ir attīstījusi saistībā ar Komisijas lēmumu valsts atbalsta jomā izpildes uzraudzību. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru "vienīgā aizsardzība, uz kuru var atsaukties dalībvalsts tādas prasības par pienākumu neizpildi gadījumā, kuru ir cēlusi Komisija, pamatojoties uz LESD 108. panta 2. punktu, ir absolūta neiespējamība pareizi izpildīt Komisijas lēmumu par attiecīgā atbalsta atgūšanu"[70].

66 Šajā nozīmē skat. ģenerāladvokātes V. Trstenjakas secinājumus lietā *Audiolux* u.c. (C-101/08, EU:C:2009:410, 69. punkts).

67 Spriedums, 1999. gada 17. jūnijs, Beļģija/Komisija (C-75/97, EU:C:1999:311, 86. punkts); mans izcēlums.

68 Spriedums, 2015. gada 12. februāris, Komisija/Francija (C-37/14, nav publicēts, EU:C:2015:90, 67. punkts); mans izcēlums. Skat. arī spriedumu, 1993. gada 10. jūnijs, Komisija/Grieķija (C-183/91, EU:C:1993:233, 19. punkts), vai vēl spriedumu, 1999. gada 17. jūnijs, Beļģija/Komisija (C-75/97, EU:C:1999:311, 88. punkts).

69 Skat. spriedumu, 2016. gada 15. septembris, *Scuola Elementare Maria Montessori*/Komisija (T-220/13, nav publicēts, EU:T:2016:484, 85. un 87. punkts).

70 Spriedums, 2013. gada 24. janvāris, Komisija/Spānija (C-529/09, EU:C:2013:31, 99. punkts). Šī iespēja pirmo reizi esot minēta saistībā ar 1986. gada 15. janvāra spriedumu Komisija/Beļģija (52/84, EU:C:1986:3, 14. punkts). Kā nesenāku skat. spriedumu, 2017. gada 9. novembris, Komisija/Grieķija (C-481/16, nav publicēts, EU:C:2017:845, 28. punkts).

114. Tomēr ir jākonstatē, ka, lai gan šāds aizstāvības pamats teorētiski pastāv, pašlaik tas ir atzīts par pamatotu tikai vienā specifiskā gadījumā. Runa ir par gadījumu, kad attiecīgā atbalsta saņēmēji uzņēmumi ir tikuši likvidēti, neatstājot atgūstamus aktīvus [71]; vienkāršs apgalvojums par uzņēmuma grūto finansiālo situāciju vai vispārīgi un abstrakti apgalvojumi par atsevišķu uzņēmumu darbību izbeigšanu turklāt ir atzīti par nepietiekamiem, lai izpildītu prasības saistībā ar atgūšanas pilnīgu neiespējamību [72]. Gluži pretēji – to uzņēmumu gadījumā, kuri ir izbeiguši savu darbību, "pilnīgas izpildes neiespējamība var tikt apgalvota [..] vienīgi atkarībā no katra [konkrētā] uzņēmuma attiecīgajiem apstākļiem" [73].

115. Turpinot ir jāatzīmē, ka ir droši zināms arī tas, ka nosacījums par pilnīgu izpildes neiespējamību nav izpildīts, ja dalībvalsts Komisiju tikai informē par juridiskajām, politiskajām vai praktiskajām grūtībām lēmuma izpildē, neveicot nekādas reālas darbības, lai atgūtu atbalstu no attiecīgajiem uzņēmumiem, un nepiedāvājot Komisijai nekādus alternatīvus lēmuma īstenošanas risinājumus, ar kuriem šīs grūtības varētu tikt pārvarētas. Šī noraidījuma nozīme un stabilitāte nerada nekādas šaubas [74].

116. Precīzāk, norādīšu, ka Tiesa jau ir varējusi nospriest, ka grūtības saistībā ar atbalsta saņēmēju identificēšanu nepilnības piemērojamajā likumā dēļ vai saistībā ar atgūstamā atbalsta summu aprēķināšanu, kā arī atgūšanas procedūru izvēli un īstenošanu bija iekšēja rakstura grūtības, kurās vainojama pašu valsts iestāžu rīcība vai bezdarbība [75]. Tāpat lielais skaits attiecīgo uzņēmumu arī neļauj secināt atgūšanu par tādu, ko īstenot ir tehniski neiespējami [76].

117. Tomēr šajā lietā man ir jākonstatē, ka argumenti, kurus ir izvirzījusi Itālijas valdība un izmantojusi Komisija, ir šāda veida argumenti.

118. Proti, kā ir norādījusi Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 76. punktā, "apstrīdētā lēmuma preambulas 191.–198. apsvērumā Komisija ir norādījusi, ka, ņemot vērā šīs lietas īpatnības, Itālijas Republikai esot pilnīgi neiespējami atgūt varbūtēji nelikumīgo atbalstu, kas piešķirts saskaņā ar *ICI* noteikumiem. Būtībā tā ir paskaidrojusi, ka ne no kadastra datubāzēm, ne no nodokļu datubāzēm neesot iespējams noteikt nekomerciāliem subjektiem piederošajos nekustamajos īpašumos veiktās (saimnieciskas vai nesaimnieciskas) darbības veidu, ne arī objektīvi aprēķināt atgūstamā nodokļa apmēru".

119. Pārsūdzētā sprieduma 85. punktā Vispārējā tiesa atkārto, ka "Itālijas Republika paskaidroja, ka kadastra sistēmas struktūras dēļ un atbilstošas nodokļu informācijas neesamības dēļ tai neesot bijis iespējams no kadastra un nodokļu datubāzēm retrospektīvi izgūt tāda veida datus, kuri nepieciešami, lai uzsāktu apgalvotā atbalsta atgūšanu. Ņemot vērā šos paskaidrojumus, Komisija uzskatīja, ka faktiski nav iespējams noteikt attiecīgos atbalsta saņēmējus un ka datu trūkuma dēļ nevar tikt objektīvi aprēķināts šā atbalsta apmērs, un to tā paskaidroja apstrīdētajā lēmumā".

71 Skat. spriedumu, 2002. gada 2. jūlijs, Komisija/Spānija (C-499/99, EU:C:2002:408, 37. punkts). Šajā ziņā skat. Karpenschif, M., *Droit européen des aides d'État*, Brisele, Bruylant, 2. izd., 2017, Nr. 612.

72 Skat. spriedumus, 2002. gada 2. jūlijs, Komisija/Spānija (C-499/99, EU:C:2002:408, 38.–40. punkts), un 2008. gada 13. novembris, Komisija/Francija (C-214/07, EU:C:2008:619, 63. punkts).

73 Spriedums, 2008. gada 13. novembris, Komisija/Francija (C-214/07, EU:C:2008:619, 64. punkts).

74 Kopš tā pirmās formulēšanas 1989. gada 2. februāra spriedumā Komisija/Vācija (94/87, EU:C:1989:46, 10. punkts) esmu saskaitījis ne mazāk kā 31 šīs judikatūras atgādinājumu.

75 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2008. gada 13. novembris, Komisija/Francija (C-214/07, EU:C:2008:619, 50. punkts).

76 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 1999. gada 17. jūnijs, Beļģija/Komisija (C-75/97, EU:C:1999:311, 90. punkts).

120. Šie argumenti, kuri ir saistīti ar kadastra datiem un nodokļu datiem, līdzinās argumentiem, kurus bija izvirzījusi Francijas Republika saistībā ar lietu, kurā tika taisīts 2008. gada 13. novembra spriedums Komisija/Francija (C-214/07, EU:C:2008:619) un kura arī attiecās uz atbrīvojumu no nodokļa[77].

121. Taču – pretēji Francijas Republikai, kura bija apgalvojusi, ka runa ir par ārējiem ierobežojumiem saistībā ar atgūšanas īstenošanas apmēru un sarežģītību, – Tiesa ir uzskatījusi, ka runa bija par iekšēja rakstura grūtībām, kurās vainojama pašu valsts iestāžu rīcība vai bezdarbība[78]. Pavisam nesen Tiesa pat ir precizējusi, ka "ar bažām par *nepārvaramām* iekšējām grūtībām, kas tostarp saistītas ar katra attiecīgā uzņēmuma situācijas izvērtēšanu saistībā ar nelikumīgā atbalsta atgūšanu [..], nevar pamatot to, ka dalībvalsts neievēro tai Savienības tiesībās paredzētos pienākumus"[79].

122. Līdz ar to, manuprāt, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, tai pārsūdzētā sprieduma 87. punktā, pamatojoties uz elementiem, kuri ir saistīti tikai ar kadastra un nodokļu datu trūkumu, nospriežot, "ka, jau formālās izmeklēšanas procedūras stadijas sākumā un pirms rīkojuma par atgūšanu pieņemšanas konstatējot pilnīgu neiespējamību Itālijas Republikai atgūt atbalstu, kas apstrīdētajā lēmumā tiek uzskatīts par nelikumīgu, Komisija [nebija] pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā".

123. Proti, kā ir atgādināts iepriekš, nelikumīgā atbalsta atcelšana, to atgūstot, ir tā nelikumības konstatēšanas loģiskas sekas[80]. No tā esmu secinājis, ka pienākums uzdot nelikumīgā atbalsta atgūšanu ir princips, kam var būt izņēmumi[81]. Tāpat kā jebkurš izņēmums, tas ir jāinterpretē ierobežojoši.

124. Tādējādi es uzskatu, ka valsts atbalsta jomā – pretēji tam, ko ir izdarījusi Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā, – runa nevar būt par to, lai vispārējam tiesību principam "impossibilium nulla obligatio est" tiktu piešķirta plašāka piemērojamība nekā tā, kas ir sniegta attiecībā uz "pilnīgu neiespējamību" atgūt nelikumīgu atbalstu Komisijas lēmuma izpildes stadijā.

125. Līdz ar to, ja argumentus par juridiskajām, politiskajām vai administratīvajām grūtībām Tiesa nav atzinusi saistībā ar tāda Komisijas lēmuma izpildi, ar kuru ir uzdots atgūt atbalsta shēmu, tie nevar tikt akceptēti tā lēmuma stadijā, kas pieņemts formālās izmeklēšanas procedūras beigās.

c) Secinājumi par pirmo pamatu

126. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es secinu, ka Vispārējā tiesa, pārsūdzētā sprieduma 87. punktā nospriezdama, ka Komisija nebija pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jau formālās izmeklēšanas procedūras stadijas sākumā un pirms rīkojuma par atgūšanu pieņemšanas konstatējot pilnīgu neiespējamību Itālijas Republikai atgūt atbalstu, kas apstrīdētajā lēmumā tiek uzskatīts par nelikumīgu, pamatojoties vienīgi uz to, ka tai neesot bijis iespējams no pieejamajām kadastra un nodokļu datubāzēm retrospektīvi izgūt tāda veida datus, kuri nepieciešami, lai uzsāktu apgalvotā atbalsta atgūšanu, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

77 Francijas Republika it īpaši bija norādījusi faktu, ka strīdīgā atbalsta shēma obligāti neprasīja īpaši identificēt tās saņēmējus deklarējošas sistēmas ietvaros, vai vēl faktu, ka valsts līmenī veiktajās nodokļu deklarācijās nebija minēta atsevišķa informācija, kas vajadzīga, lai aprēķinātu atbalstu, kas jāatgūst (skat. spriedumu, 2008. gada 13. novembris, Komisija/Francija, C-214/07, EU:C:2008:619, 23. un 28. punkts).

78 Sal. ar 21. un 50. punktu 2008. gada 13. novembra spriedumā Komisija/Francija (C-214/07, EU:C:2008:619). Komisija ir nošķīrusi šīs grūtības no situācijas, kurā bija neiespējami identificēt atbalsta saņēmējus grāmatvedības dokumentu uzglabāšanas likumīgā termiņa izbeigšanās dēļ (šajā nozīmē skat. Komisijas nostāju lietā, kurā tika taisīts 2008. gada 13. novembra spriedums Komisija/Francija, C-214/07, EU:C:2008:619, 13., 22. un 48. punkts). Tādējādi, ja Tiesa lemtu par šo īpašo apstākli – kas tai nav bijis jādara iepriekš minētajā spriedumā Komisija/Francija –, tās visnesenākā judikatūra man pat ļauj šaubīties par nošķīruma piemērotību, jo nesen Tiesa ir nospriedusi, ka "ar bažām par *nepārvaramām* iekšējām grūtībām [..] nevar pamatot to, ka dalībvalsts neievēro tai Savienības tiesībās paredzētos pienākumus" (spriedums, 2017. gada 13. septembris, Komisija/Beļģija, C-591/14, EU:C:2017:670, 44. punkts).

79 Spriedums, 2017. gada 13. septembris, Komisija/Beļģija (C-591/14, EU:C:2017:670, 44. punkts un tajā minētā judikatūra); mans izcēlums.

80 Skat. judikatūru, kas minēta 55. zemsvītras piezīmē.

81 Skat. šo secinājumu 98. punktu.

127. Argumenti, kurus *Scuola Elementare Maria Montessori* ir izklāstījusi pirmā pamata trešajā un ceturtajā daļā, arī attiecas uz nosacījuma par "pilnīgu neiespējamību" atgūt attiecīgo atbalstu piemērošanu, ko veikusi Vispārējā tiesa. Līdz ar to ar šiem argumentiem nevar tikt izraisīta Vispārējās tiesas sprieduma par apstrīdētā lēmuma pirmo daļu atcelšana plašākā apmērā. Tādēļ nav lietderīgi tos izvērtēt.

2. Par otro pamatu

128. Savā otrajā pamatā *Scuola Elementare Maria Montessori* kritizē pārsūdzēto spriedumu daļā, kurā Vispārējā tiesa ir nospriedusi, ka atbrīvojums no *IMU* neveido valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē (apstrīdētā lēmuma trešā daļa), pamatojoties uz to, ka ar tā piešķiršanas nosacījumiem tiek garantēts, ka tas netiek piemērots "saimnieciskajām darbībām".

a) Lietas dalībnieku argumenti

129. Lai varētu saņemt atbrīvojumu no *IMU*, darbības, kas ir minētas piemērojamajā tiesiskajā regulējumā, ir jāveic "nekomerciālā kārtībā" [82]. Šis jēdziens ir definēts ministrijas 2012. gada 19. novembra Dekrēta Nr. 200 (turpmāk tekstā – "Ministrijas dekrēts") 1. panta 1. punkta p) apakšpunktā, – darbībām nav jābūt peļņas gūšanas mērķim, un nedrīkst pastāvēt konkurences attiecības starp atbrīvojuma saņēmēju subjektu un tirgus dalībnieku, kuru mērķis ir peļņas gūšana, darbībām.

130. *Scuola Elementare Maria Montessori* uzskata, ka jēdziens "saimnieciskā darbība", kas tiek veikta "nekomerciālā kārtībā", neesot pazīstams Savienības konkurences tiesībās un vispārīgie kritēriji, kuri ir minēti Ministrijas dekrēta 1. panta 1. punkta p) apakšpunktā, atšķiroties no kritērijiem, kurus ir izstrādājusi Tiesa.

131. Turklāt, pēc apelācijas sūdzības iesniedzējas domām, tādas darbības kā tās, kuras ir saistītas ar izglītību un izmitināšanu, "tipiski" ietverot "preču un pakalpojumu piedāvāšanu tirgū un [..] *pēc rakstura konkurē* ar citu tirgus dalībnieku veiktajām darbībām" [83]. Tādējādi nosacījums par konkurences neesamību esot, tā sakot, vienīgi formāls.

132. Papildus *Scuola Elementare Maria Montessori* uzskata, ka Ministrijas dekrētā minētie "objektīvie" nosacījumi – kuros ir definētas īpašās iezīmes, kādām katrai darbībai, it īpaši darbībām izglītības un izmitināšanas jomā, ir jāatbilst, lai saņemtu attiecīgo atbrīvojumu, – Vispārējai tiesai esot bijuši jāpārbauda padziļināti. Tādējādi, lai izglītības darbības tiktu uzskatītas par tādām, kuras tiek veiktas atbilstoši "nekomerciālai" kārtībai, tās, kā uzsver apelācijas sūdzības iesniedzēja, ir "jānodrošina bez maksas vai par simbolisku maksu, ar kuru tiek segta tikai daļa no pakalpojuma faktiskajām izmaksām" [84]. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka ar šo nosacījumu Ministrijas dekrētā tiek pieļauts, ka pakalpojumus, kurus sniedz atbrīvojuma saņēmēji, varētu finansēt privātpersonas, izmantojot atlīdzību, kas sedz būtisku daļu no izmaksām [85]. Attiecībā uz izmitināšanas darbībām, lai tās tiktu uzskatītas par tādām, kuras tiek veiktas atbilstoši "nekomerciālai" kārtībai, apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka arī tās ir "jānodrošina bez maksas vai par simbolisku maksu, kas nekādā gadījumā nepārsniedz pusi no vidējās cenas par līdzīgām darbībām, kuras konkurences apstākļos tiek

82 Skat. 91.*bis* panta 1. punktu 2012. gada 24. janvāra Dekrētlikumā Nr. 1 par steidzamiem pasākumiem attiecībā uz konkurenci, infrastruktūru attīstību un konkurētspēju, kurš pēc tam, kad tajā tika veikti grozījumi ar 2012. gada 24. marta Likumu Nr. 27, ir pārveidots par likumu.

83 Skat. *Scuola Elementare Maria Montessori* apelācijas sūdzības 57. punktu (apelācijas sūdzības iesniedzējas izcēlums).

84 Ministrijas dekrēta 4. panta 3. punkta c) apakšpunkts.

85 Skat. *Scuola Elementare Maria Montessori* apelācijas sūdzības 59. punktu.

veiktas tajā pašā ģeogrāfiskajā reģionā"[86]. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka ar šo atsauci uz pusi no vidējās cenas par līdzīgām darbībām, kuras tiek piedāvātas kā konkurējošas darbības, Ministrijas dekrētā ir atzīts pakalpojuma, kas tiek piedāvāts par simbolisku cenu, saimnieciskais raksturs[87].

133. Savukārt Komisija uzskata, ka Vispārējās tiesas argumentācija ir ne tikai loģiska, bet arī pareiza no juridiskā viedokļa. Turklāt apelācijas sūdzības iesniedzējas kritika attiecībā uz nosacījumu par simbolisku atlīdzību, kas varētu tikt pieprasīta, lai finansētu darbības izglītības un izmitināšanas jomā (objektīvs nosacījums), balstoties uz kļūdainu pieņēmumu.

b) Vērtējums

134. *Scuola Elementare Maria Montessori* kritizē to, ka Itālijas tiesību aktos ir izmantots Savienības konkurences tiesībās nepazīstams jēdziens, proti, saimnieciskā darbība, kas tiek veikta "nekomerciālā kārtībā". Šī jēdziena interpretācija, ko veikusi Vispārējā tiesa, esot pretrunā jēdzieniem "uzņēmums" un "saimnieciskā darbība", kādi tie izriet no Tiesas judikatūras.

135. Es nepiekrītu šādam pārsūdzētā sprieduma lasījumam. Gluži pretēji – gan Komisija (apstrīdētajā lēmumā), gan Vispārējā tiesa (pārsūdzētajā spriedumā) ir aplūkojušas sākotnējo nosacījumu, kas pieprasīts Itālijas tiesību aktos, lai varētu saņemt atbrīvojumu no *IMU*, caur jēdzienu "uzņēmums" un "saimnieciskā darbība" prizmu, kādus tos ir definējusi Tiesa pastāvīgajā judikatūrā.

136. Pirmkārt, ir noteikts, ka "Savienības konkurences tiesības, it īpaši LESD 107. panta 1. punktā paredzētais aizliegums, attiecas uz [tādu] uzņēmumu darbību"[88], kuri tajā pašā Savienības konkurences tiesību kontekstā "ietver visus subjektus, kas veic saimniecisko darbību, neatkarīgi no šo subjektu juridiskā statusa un to finansēšanas veida"[89]. Otrkārt, droši zināms ir arī tas, ka "ikviena darbība, kas ietver preču vai pakalpojumu piedāvāšanu konkrētā tirgū, ir saimnieciskā darbība"[90]. Šajos apstākļos "apstāklis, ka preču vai pakalpojumu piedāvājums tiek veikts bez peļņas gūšanas nolūka, nav šķērslis, lai subjekts, kas tirgū veic šādus darījumus, tiktu uzskatīts par uzņēmumu, jo šis piedāvājums konkurē ar tādu tirgus dalībnieku piedāvājumiem, kam ir peļņas gūšanas nolūks"[91].

137. Pamatojoties tieši uz šīm definīcijām, kuras ir atgādinātas pārsūdzētā sprieduma 131.–133. punktā, Vispārējā tiesa ir izvērtējusi atbrīvojuma no *IMU* shēmas tiesiskumu.

86 Ministrijas dekrēta 4. panta 4. punkts.

87 Skat. *Scuola Elementare Maria Montessori* apelācijas sūdzības 64. punktu.

88 Spriedums, 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania* (C-74/16, EU:C:2017:496, 39. punkts). Skat. arī spriedumu, 2015. gada 5. marts, Komisija u.c./*Versalis* u.c. (C-93/13 P un C-123/13 P, EU:C:2015:150, 88. punkts).

89 Spriedumi, 2006. gada 10. janvāris, *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c. (C-222/04, EU:C:2006:8, 107. punkts); 2012. gada 19. decembris, *Mitteldeutsche Flughafen* un *Flughafen Leipzig-Halle*/Komisija (C-288/11 P, EU:C:2012:821, 50. punkts), kā arī 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania* (C-74/16, EU:C:2017:496, 41. punkts).

90 Spriedumi, 2006. gada 10. janvāris, *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c. (C-222/04, EU:C:2006:8, 108. punkts); 2012. gada 19. decembris, *Mitteldeutsche Flughafen* un *Flughafen Leipzig-Halle*/Komisija (C-288/11 P, EU:C:2012:821, 50. punkts), kā arī 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania* (C-74/16, EU:C:2017:496, 45. punkts).

91 Spriedumi, 2008. gada 1. jūlijs, *MOTOE* (C-49/07, EU:C:2008:376, 27. punkts), un 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania* (C-74/16, EU:C:2017:496, 46. punkts). Šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2006. gada 10. janvāris, *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c. (C-222/04, EU:C:2006:8, 123. punkts).

138. Kā to ir konstatējusi Vispārējā tiesa, ar Ministrijas dekrētu no atbrīvojuma no *IMU* piemērošanas jomas skaidri ir izslēgtas darbības, kas konkurē ar citu tirgus dalībnieku, kuri gūst peļņu, darbībām [92]. Līdz ar to, nepieļaujot kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 137. punktā tā ir varējusi nospriest, ka "minētais tiesību akts attiec[ās] vienīgi uz subjektiem, kuri nevar tikt uzskatīti par "uzņēmumiem", piemērojot Savienības tiesības".

139. Kā savā iebildumu rakstā pamatoti norāda Komisija, lai gan ir iespējams, ka šis nosacījums nav ievērots, šis apstāklis neietekmē izvērtētās shēmas tiesiskumu, bet ietver vienīgi valsts tiesiskā regulējuma pārkāpumu [93].

140. Papildus šim vispārīgajam nosacījumam par darbības veikšanu "nekomerciālā kārtībā" Ministrijas dekrētā attiecībā uz atbrīvojumu no *IMU* ir izvirzīts nosacījums par tādu "objektīvu" nosacījumu ievērošanu, kuri ir specifiski noteiktu darbību veidiem. Pretēji tam, ko apgalvo apelācijas sūdzības iesniedzēja, – "objektīvie" nosacījumi attiecībā uz darbībām izglītības un izmitināšanas jomā neliek apšaubīt atbrīvojuma sistēmu.

141. Attiecībā uz izglītības darbībām *Scuola Elementare Maria Montessori* atgādina, ka izglītības darbība ir jānodrošina bez maksas vai par simbolisku atlīdzību, ar kuru tiek segta tikai daļa no pakalpojuma faktiskajām izmaksām. Šādi rīkojoties, pēc apelācijas sūdzības iesniedzējas domām, Itālijas tiesību aktos esot atļauts, ka piedāvātos pakalpojumus *galvenokārt* varētu finansēt privātpersonas, maksājot atlīdzību [94].

142. Arguments, kā to ir izklāstījusi apelācijas sūdzības iesniedzēja, var mūs uzrunāt. Tomēr tas neiztur kritiku. Vispirms ir šaubas par to, ka ar maksu, ar ko tiek segta tikai "*daļa* no pakalpojuma faktiskajām izmaksām", varētu tikt finansēta veiktās darbības lielākā daļa. Turpinājumā ir jākonstatē, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir ņēmusi vērā tikai vienu daļu no Ministrijas dekrēta 4. panta 3. punkta c) apakšpunkta. Proti, tā "pārsteidzoši" nav ņēmusi vērā pēdējo nosacījumu, kas tomēr skaidri ir paredzēts šajā tiesību normā. Lai gan Ministrijas dekrētā ir atļauta simboliska maksa, Ministrijas dekrēta 4. panta 3. punkta c) apakšpunktā ir piebilsts, ka pieprasītā maksa *nedrīkst būt saistīta* ar šāda pakalpojuma faktiskajām izmaksām.

143. Tomēr, lai izglītošana tiktu uzskatīta par pakalpojumu sniegšanu, ir vajadzīgs, lai "izglītības iestāžu nodrošinātie kursi [..] *galvenokārt* [tiktu] finansēti no privātiem līdzekļiem, kuri nav paša pakalpojuma sniedzēja līdzekļi" [95]. Līdz ar to, tā kā ārējā iemaksa, kas var tikt pieprasīta, noteikti nedrīkst būt saistīta ar pakalpojuma faktiskajām izmaksām, man šķiet neiespējami, ka tā varētu segt finansējuma lielāko daļu.

92 Atgādinājumam – saskaņā ar Dekrētlikuma Nr. 1 91.*bis* panta 1. punktu, lai varētu saņemt atbrīvojumu no *IMU*, darbības, kuras ir minētas piemērojamajā tiesiskajā regulējumā, ir jāveic "nekomerciālā kārtībā". Tomēr saskaņā ar Ministrijas dekrēta 1. panta 1. punkta p) apakšpunktu, lai atbilstu šai prasībai, darbībām nav jābūt peļņas gūšanas mērķim *un* nedrīkst pastāvēt konkurences attiecības starp atbrīvojuma saņēmēju subjektu un tirgus dalībnieku, kuru mērķis ir peļņas gūšana, darbībām.

93 Skat. Komisijas iebildumu raksta 69. punktu.

94 Skat. tās apelācijas sūdzības 59. punktu. Līdzīga argumentācija tiek piemērota attiecībā uz izmitināšanas darbībām, – ar iespēju pieprasīt simbolisku maksu, kas "nepārsniedz pusi no vidējām atlīdzībām par līdzīgām darbībām", pakalpojumam, kurš tiek sniegts par simbolisku cenu, tiekot piešķirts saimniecisks raksturs (apelācijas sūdzības 64. punkts).

95 Spriedums, 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania* (C-74/16, EU:C:2017:496, 48. punkts); mans izcēlums. Šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2007. gada 11. septembris, *Schwarz* un *Gootjes-Schwarz* (C-76/05, EU:C:2007:492, 40. punkts). Tādējādi, pretēji tam, ko ierosina apelācijas sūdzības iesniedzēja, judikatūra, kuru Vispārējā tiesa ir minējusi pārsūdzētā sprieduma 141. punktā, ir pilnībā atbilstoša.

144. Tā kā simboliskā maksa, kas ir atļauta Ministrijas dekrētā, nevar segt izglītības darbības lielāko daļu, tā nevar tikt pielīdzināta finansiālai atlīdzībai par šo pakalpojumu. Tādēļ runa nav par atlīdzību Savienības konkurences tiesību izpratnē. Citiem vārdiem, Ministrijas dekrēta 4. panta 3. punkta c) apakšpunktā ir nodrošināts, ka subjekti, kas var saņemt atbrīvojumu no *IMU* saistībā ar darbību izglītības jomā, neīsteno "saimniecisko darbību", jo to mērķis nav gūt komerciālu labumu ar šo darbību [96].

145. Attiecībā uz izmitināšanas darbībām – ar nosacījumiem, kuri noteikti Ministrijas dekrētā, arī tiek nodrošināta saimnieciskā rakstura neesamība. Vispirms šī dekrēta 1. panta 1. punkta j) apakšpunktā atbrīvojums no *IMU* ir paredzēts tikai tajos gadījumos, kad izmitināšanas pakalpojumus izmanto tikai noteiktas cilvēku kategorijas un izmitināšanas iestādes darbības laikposms ir nepastāvīgs. Turklāt šajā pašā tiesību normā skaidri ir izslēgtas darbības, ko veic viesnīcas vai līdzīgas iestādes. Turpinot jāatzīmē, ka – tāpat kā attiecībā uz darbībām izglītības jomā – saistībā ar darbībām izmitināšanas jomā Ministrijas dekrēta 4. panta 4. punktā ir atļauta vienīgi simboliska maksa, "kas nekādā gadījumā nepārsniedz pusi no vidējās cenas par līdzīgām darbībām, kas tiek veiktas tajā pašā ģeogrāfiskajā reģionā, *turklāt šī maksa nedrīkst būt nekādā veidā saistīta ar šāda pakalpojuma faktiskajām izmaksām*" [97] (šo pēdējo minēto precizējumu apelācijas sūdzības iesniedzēja jau atkal nav ņēmusi vērā).

146. Šādos apstākļos uzskatu, ka tādējādi Vispārējā tiesa arī nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā savā vērtējumā par "objektīviem nosacījumiem" saistībā ar darbībām izglītības un izmitināšanas jomā.

c) Secinājumi par otro pamatu

147. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es secinu, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā savā pārbaudē par atbrīvojuma no *IMU* shēmas saderīgumu. Tādējādi tā ir varējusi pamatoti nospriest, ka apelācijas sūdzības iesniedzējai nav izdevies pierādīt ne to, ka atbrīvojuma no *IMU* shēma varēja tikt piemērota darbībām, kurām ir saimniecisks raksturs, ne to, ka Komisija tādējādi bija pārkāpusi LESD 107. panta 1. punktu.

VII. Par lietu nodošanu atpakaļ Vispārējai tiesai

148. Savas analīzes noslēgumā attiecībā uz otro pamatu, kuru *Scuola Elementare Maria Montessori* ir izvirzījusi savas apelācijas sūdzības pamatošanai, es uzskatu, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā savā pārbaudē par atbrīvojuma no *IMU* shēmas saderīgumu. Ja Tiesa piekrīt manai analīzei, Vispārējās tiesas spriedums būs galīgs attiecībā uz apstrīdētā lēmuma trešo daļu.

149. Savukārt savas analīzes noslēgumā attiecībā uz pirmo pamatu, kuru *Scuola Elementare Maria Montessori* ir izvirzījusi savas apelācijas sūdzības pamatošanai, esmu nonācis pie secinājuma, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 87. punktā nospriežot, ka, jau formālās izmeklēšanas procedūras stadijas sākumā un pirms rīkojuma par atgūšanu pieņemšanas konstatējot pilnīgu neiespējamību Itālijas Republikai atgūt atbalstu, kas apstrīdētajā lēmumā tiek uzskatīts par nelikumīgu, Komisija nebija pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

150. Ja Tiesa piekrīt manai analīzei, Vispārējās tiesas spriedums šajā ziņā būs jāatceļ. Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 61. panta pirmo daļu šajā gadījumā Tiesa var pati pieņemt galīgo spriedumu attiecīgajā lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija. Tā tas, manuprāt, ir šajā gadījumā.

96 Saistībā ar nošķirumu starp izglītības iestādēm, kurām pateicoties, valsts īsteno savus pienākumus sociālajā, kultūras un izglītības jomā, un iestādēm, kuras, "galvenokārt finansētas no privātiem līdzekļiem, it īpaši studentu un viņu vecāku līdzekļiem, [..] *mēģina gūt komerciālu labumu*", skat. spriedumu, 1993. gada 7. decembris, *Wirth* (C-109/92, EU:C:1993:916, 17. punkts); mans izcēlums.

97 Mans izcēlums.

151. Proti, no pamatojuma, kas ir izklāstīts šo secinājumu 118.–125. punktā, izriet, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jau formālās izmeklēšanas procedūras stadijas sākumā un pirms rīkojuma par atgūšanu pieņemšanas konstatējot pilnīgu neiespējamību Itālijas Republikai atgūt atbalstu, kas tiek uzskatīts par nelikumīgu, pamatojoties vienīgi uz to, ka tai neesot bijis iespējams no pieejamajām kadastra un nodokļu datubāzēm retrospektīvi izgūt tāda veida datus, kuri nepieciešami, lai uzsāktu apgalvotā atbalsta atgūšanu. Līdz ar to, ciktāl Komisija ir nolēmusi, ka Itālijas iestādēm bija neiespējami atgūt atbalstu, kas tiek uzskatīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar iekšējo tirgu, apstrīdētā lēmuma pirmā daļa arī ir jāatceļ.

VIII. Par tiesāšanās izdevumiem

152. Atbilstoši Tiesas Reglamenta 138. panta 3. punktam, kas saskaņā ar šī paša reglamenta 184. panta 1. punktu piemērojams apelācijas tiesvedībā, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus pats. Tomēr Tiesa, ja to pamato lietas apstākļi, var nolemt, ka lietas dalībnieks papildus saviem tiesāšanās izdevumiem atlīdzina daļu no pretējās puses tiesāšanās izdevumiem.

153. Ja Tiesa piekrīt manai apelācijas sūdzību analīzei, man šķiet, ka šajā gadījumā šī atkāpe ir jāpiemēro. Proti, tā kā Komisijas apelācijas sūdzības ir nepamatotas, *Scuola Elementare Maria Montessori* spriedums ir nelabvēlīgs tikai attiecībā uz vienu no pamatiem, kuri ir izvirzīti tās apelācijas sūdzības pamatošanai. Turklāt ir arī jākonstatē, ka Vispārējā tiesā apstrīdētais lēmums *in fine* ir daļēji atcelts.

154. Šajos apstākļos, tā kā pirmā no apstrīdētā lēmuma trīs daļām tiek atcelta, uzskatu, ka būtu jāpiespriež Komisijai papildus saviem tiesāšanās izdevumiem tiesvedībās Vispārējā tiesā un Tiesā atlīdzināt vienu trešdaļu no tiesāšanās izdevumiem, kas radušies *Scuola Elementare Maria Montessori* abās minētajās instancēs.

155. Saskaņā ar Reglamenta 184. panta 4. punktu Itālijas Republika sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.

IX. Secinājumi

156. Tādējādi, ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai nospriest šādi:

1) Atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2016. gada 15. septembra spriedumu *Scuola Elementare Maria Montessori*/Komisija (T-220/13, nav publicēts, EU:T:2016:484) daļā, kurā Vispārējā tiesa ir nolēmusi, ka Eiropas Komisija nebija pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jau formālās izmeklēšanas procedūras stadijas sākumā un pirms rīkojuma par atgūšanu pieņemšanas konstatējot pilnīgu neiespējamību Itālijas Republikai atgūt atbalstu, kas Komisijas Lēmumā 2013/284/ES (2012. gada 19. decembris) par valsts atbalstu S.A. 20829 (C 26/2010, ex NN 43/2010 (ex CP 71/2006)) Itālijas īstenotā shēma attiecībā uz atbrīvojuma no pašvaldības nekustamā īpašuma nodokļa piemērošanu nekustamajam īpašumam, ko noteiktiem mērķiem izmanto nekomerciāli subjekti, tiek uzskatīts par nelikumīgu, pamatojoties vienīgi uz to, ka tai neesot bijis iespējams no pieejamajām kadastra un nodokļu datubāzēm retrospektīvi izgūt tāda veida datus, kuri nepieciešami, lai uzsāktu apgalvotā atbalsta atgūšanu.

2) Atcelt Lēmuma 2013/284 pirmo daļu, kurā Komisija ir nolēmusi, ka Itālijas iestādēm nebija iespējams atgūt atbalstu, kas ir ticis uzskatīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar iekšējo tirgu.

3) Noraidīt Komisijas apelācijas sūdzības par Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2016. gada 15. septembra spriedumiem *Scuola Elementare Maria Montessori*/Komisija (T-220/13, nav publicēts, EU:T:2016:484) un *Ferracci*/Komisija (T-219/13, EU:T:2016:485).

4) Komisija atlīdzina savus tiesāšanās izdevumus, kas radušies tiesvedībā Vispārējā tiesā un Tiesā, kā arī vienu trešdaļu no tiesāšanās izdevumiem, kas radušies *Scuola Elementare Maria Montessori Srl* šajās pašās tiesvedībās.